

ΤΟ ΠΟΡΩΔΕΣ ΑΣΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ
ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΟ Πεδίο του Άρεως

το πορώδες αστικό πάρκο
μια μελέτη ορίων στο Πεδίο του Άρεως

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Ιούλιος 2019

Σοφία Καλογερομήτρου _ Χριστίνα Μηλοπούλου _ Τζουβάρρα Αλίκη

Υπεύθυνος Καθηγητής: Παναγιώτης Τουρνικιώτης
Σύμβουλος Καθηγητής: Κωνσταντίνος Μωραΐτης

_ Περιλήψεις _ σ. 8-11

_ Εισαγωγή _ σ. 12-27

_ Χρήσεις _ σ. 28-39

_ Νερό _ σ. 40-55

_ Όρια _ σ. 56-73

_ Κινητικότητα _ σ. 74-101

_ Βιβλιογραφία _ σ. 104-105

INDEX

Οι συνθήκες των ορίων: ευνοούν ή αποτρέπουν την είσοδο, κάνουν το πάρκο πορώδες, ευνοούν κινήσεις παράλληλες ή εγκάρσιες, μέσα ή έξω από το πάρκο.

This project is an approach to revive a stigmatized park by redefining the spatial and social conditions of its boundaries.

Pedio tou Areos (Campus Martius) belonged to the Greek Cavalry until it was turned into a park in the 1930s. In the last decade, the abandoned green space was surrendered to drug dealers and sex workers. The last intervention was to enclose the whole park with tall railings as a security measure, creating though a hostile condition that forced the public even more to quit the park rather than use it. The park's location is of great urban significance. It's close to the dense area of Kipseli, below the Greek Court Campus and its grove, and will be adjoined to two new metro stations of the new yellow line.

The porous park intervention is a sustainable approach that does not affect the historical park but only its exterior zone.

The park's shape was forced by seasonal streams that are still flowing today underground and often cause floods in the surrounding neighborhoods. The inadequate heavyweight infrastructure is replaced by a more natural, dual system. Rain Gardens, small ponds and shallow streams create a boundary, more visual than actual between city and park. Moreover, multiple underground tanks store water that is to be used for irrigation and to supply with water the streams on dry days to create microclimate and soundscape conditions.

An exterior loop is designed as the buffer zone between the park and the city, with rammed earth and organized planted areas with many fruit trees. The center of attention shifts from the rational search for entrance, to an extended, unobstructed field of view, where the vegetation and the water are the elements that lead to the park.

However, Pedio tou Areos is perceived more as a network than as an island. Multiple low-traffic green streets are designed to connect the park with its surroundings. Transverse purple paths and longitudinal wooden decks help the visitor cross the park without intervening with the existing organic pathway system.

A focus point of the project is Moustoksidei Street, a previously car crossing tunnel that separated Pedio tou Areos with the Courts Grove. Its concrete lid is removed, and the walls of the tunnel are reshaped by forces of the landscape. The car friendly conditions alter to foster life and micro mobility. The road is now a piazza, a mobility knot. The new metro stop is combined with bikesharing, electrical carsharing, bike fixing. All these are combined with the movement of people in all directions: crossing the parks, moving between parks, going up and down. This urban square works as a connecting point between the lively parks: the park is porous from this side now as well. We now walk next to the park and feel like walking in it. We cross it as part of our day. It's a chapter of our routine with its uses. It's again a piece of the city of Athens.

Αυτή η μελέτη είναι μια απόπειρα επανένταξης του Πεδίου του Άρεως στην πόλη μέσω του επαναπροσδιορισμού των χωρικών και κοινωνικών συνθηκών των ορίων του.

Το Πεδίο του Άρεως άνηκε στο ελληνικό Ιππικό μέχρι που μετατράπηκε σε πάρκο την δεκαετία του '30. Την τελευταία δεκαετία, ο εγκαταλελειμμένος πράσινος χώρος είχε παραδοθεί στην εμπορία ναρκωτικών και στην πορνεία. Η τελευταία παρέμβαση, σε μια απόπειρα να κάνει το πάρκο πιο ασφαλές, περιέγραφε όλο το πάρκο με κιγκλιδώματα, μια κίνηση που εν τέλει απέτρεψε την δημόσια χρήση ακόμα περισσότερο.

Η θέση του Πεδίου του Άρεως έχει μεγάλη σημασία για την πόλη. Είναι κοντά στην πυκνότερη περιοχή της Κυψέλης και κάτω από τα δικαστήρια και το Άλσος Ευελπίδων. Βρίσκεται κοντά σε κεντρικούς και αρκετά βεβαρημένους από την κίνηση άξονες όπως είναι η λεωφόρος Αλεξάνδρας και η λεωφόρος Πατησίων. Σύντομα το Πεδίο του Άρεως θα εξυπηρετείται από δύο νέους στάσεις μετρό της νέας Γραμμής 4, τους σταθμούς «Αλεξάνδρας» και «Δικαστήρια».

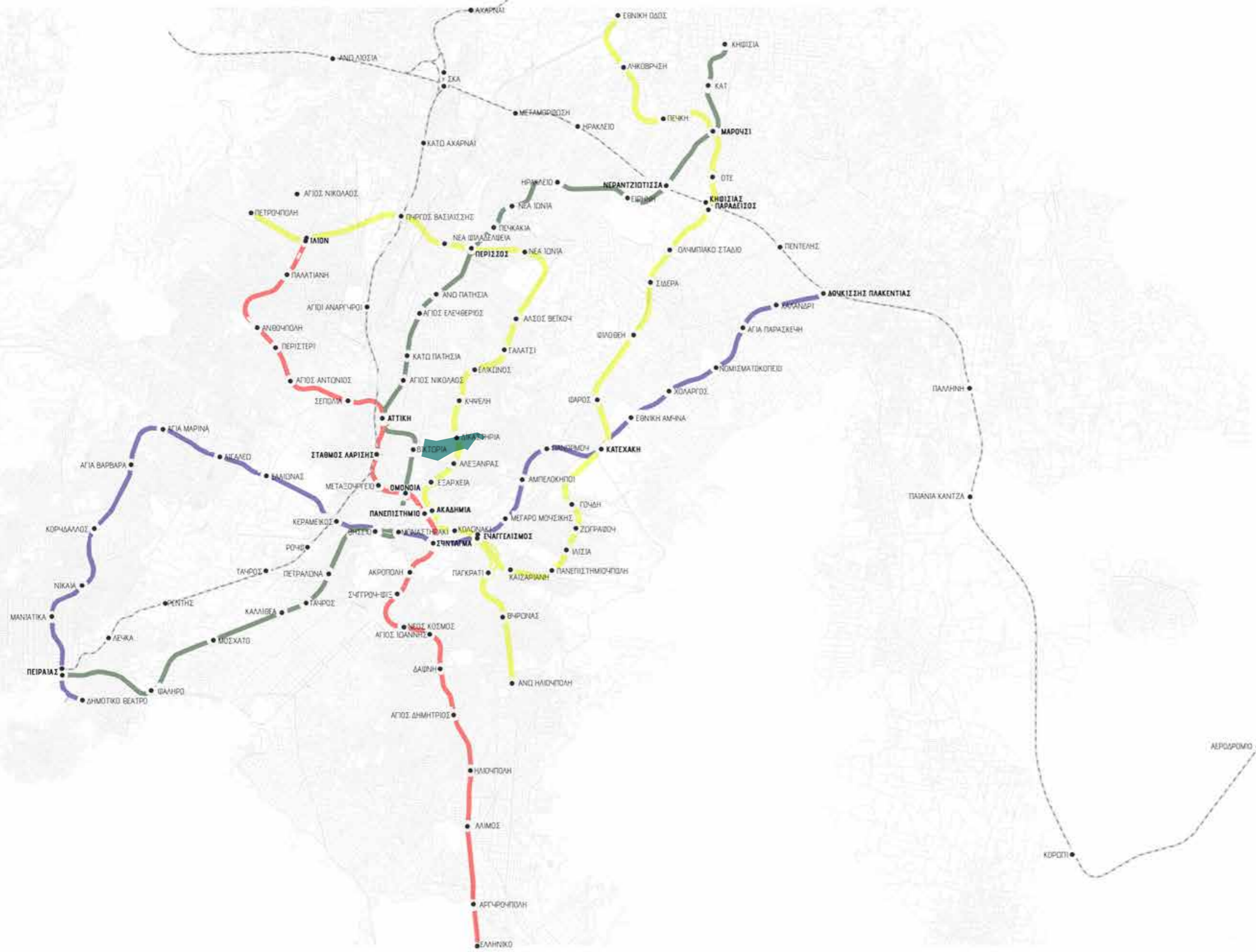
Ο σχεδιασμός ενός πορώδους αστικού πάρκου είναι μια βιώσιμη προσέγγιση. Γίνεται διαχείριση των υδάτων. Λαμβάνονται υπ' όψιν ζητήματα κινητικότητας σε επίπεδο πόλης. Προτείνεται επανάχρηση κτηρίων ώστε να λειτουργούν συμπληρωματικά με τις χρήσεις αναψυχής που εντοπίζονται στο Πεδίο του Άρεως. Σε επίπεδο πάρκου, επιλέγεται να συντηρηθεί ο ιστορικός σχεδιασμός. Η παρέμβαση εντοπίζεται στην ζώνη επαφής με την πόλη. Πρόκειται για την περιοχή έξω από έναν κεντρικό δακτύλιο από τον οποίο ξεκινούν ουσιαστικά οι χαράξεις του πάρκου.

Το περίγραμμα του Πεδίου του Άρεως έχει διαμορφωθεί από εποχιακούς χείμαρρους που κυλούν ακόμα και σήμερα υπογείως και στις μεγάλες βροχές και υπέργεια. Η ανεπαρκής, σκληρή υπόγεια υποδομή διαχείρισης των όμβριων υδάτων συνλειτουργεί με μια νέα υποδομή που λειτουργεί με όρους φύσης: σχεδιάζεται ένα νέο διττό σύστημα, υπόγειο και υπέργειο. Κήποι βροχής, μικρές λίμνες και ρηχές υδάτινες πάροδοι σχεδιάζονται με βάση τις κλίσεις και δημιουργούν ένα όριο ανάμεσα στην πόλη και στο πάρκο. Ένα υπόγειο σύστημα δεξαμενών αποθήκευσης

νερού συγκεντρώνει και ύστερα τροφοδοτεί το πάρκο και τις παρόδους με νερό, για την δημιουργία μικροκλίματος και ηχητικού τοπίου τις ζεστές μέρες του χρόνου. Το υπέργειο υδάτινο σύστημα δημιουργεί έναν δακτύλιο που χωροθετεί τον ενδιάμεσο χώρο ανάμεσα στην πόλη και στο πάρκο. Η ζώνη αυτή, καλεί τον κόσμο στο πάρκο και τον εισάγει ομαλά σε αυτό, με υλικότητες ενδιάμεσης σκληρότητας όπως το πατητό χώμα και στρατηγικά φυτεμένες ζώνες καρποφόρων δέντρων. Η διαδικασία της εισόδου προς το πάρκο αλλάζει: δεν υπάρχει πια αναζήτηση πύλης αφού η οργανωμένη φύτευση και το εκτεταμένο οπτικό πεδίο προς το πάρκο επιτρέπουν την ομαλή διείσδυση στο εσωτερικό του Πεδίου του Άρεως.

Παρ' όλα αυτά, το Πεδίο του Άρεως στην μελέτη μας προσεγγίζεται σαν μέρος του αστικού δικτύου και όχι σαν νησί μέσα σε αυτό. Η φύση ξεκύνεται προς τα έξω. Πράσινοι δρόμοι χαμηλής κίνησης ενώνουν το πάρκο με τα κέντρα των γύρω περιοχών. Επιπλέον σχεδιάζεται ένα σύστημα εγκάρσιων και διαμηκών διαδρομών μέσα στο πάρκο, ώστε οι πεζοί και οι ποδηλάτες να μπορούν να το διασχίσουν χωρίς να εμπλακούν με το οργανικό σύστημα των υπαρχόντων διαδρομών περιπλάνησης. Το σημείο εμβάθυνσης της μελέτης αυτής είναι η οδός Μουστοξύδη. Πρόκειται για ένα τούνελ για αυτοκίνητα που χωρίζει το Πεδίο του Άρεως από το Πάρκο Ευελπίδων. Στην αλλαγή του χαρακτήρα αυτού του δρόμου συμβάλει το γεγονός ότι ο νέος σταθμός «Δικαστήρια» του μετρό, Γραμμή 4, προβλέπεται να βρίσκεται στην συμβολή Μουστοξύδη και Ευελπίδων. Στην προσέγγιση μας, το μπετονένιο καπάκι του τούνελ αφαιρείται και οι εκατέρωθεν τοίχοι του ξανασχεδιάζονται με όρους τοπίου. Οι συνθήκες αλλάζουν ώστε, πέρα από το αυτοκίνητο, να ευνοείται η κίνηση του πεζού και να ενθαρρύνεται η μικροκινητικότητα. Ο δρόμος μετατρέπεται σε κόμβο κινήσεων τοπικών και υπερτοπικών, σε πλατεία που τροφοδοτείται από το μετρό και τροφοδοτεί τα δύο πάρκα. Προβλέπεται χώρος ενοικίασης και επιδιόρθωσης ποδηλάτων, στόλος αυτοκινήτων που συνλειτουργεί με υπάρχον parking, στάση λεωφορείου. Και αυτή η πλευρά του πάρκου γίνεται πορώδης. Το Πεδίο του Άρεως αποτελεί εκ νέου χώρο της πόλης.

Μετρό
 Το βασικό δίκτυο υπερτοπικών μετακινήσεων στην πόλη. Η πρόβλεψη δύο νέων σταθμών πλησίον του Πεδίου του Άρεως δημιουργεί νέες συνθήκες κίνησης ανθρώπων στο πάρκο και στις περιοχές γύρω του. Η παρέμβαση ξεκινά με την παραδοχή πως περισσότεροι άνθρωποι θα κινούνται στα όρια του Πεδίου. Στόχος είναι, οι άνθρωποι αυτοί, να αντιμετωπίσουν το πάρκο ως τμήμα των διαδρομών και των περιπλανήσεων τους. Η λύση μας ξαναγυρνά όμως στο μετρό, με τον σχεδιασμό της Οδού Μουστοζύδη και της εξόδου του σταθμού "Δικαστήρια" ως παροχές ζωής του πάρκου και της πόλης.

Το θέμα αυτής της διπλωματικής είναι τα όρια στο Πεδίο του Άρεως, η περιμετρική ζώνη ανάμεσα στο πάρκο και την πόλη, τα εμπόδια, η φύτευση.

Ποιά η σχέση αυτού του πάρκου με το περιβάλλον του, όταν το περιβάλλον είναι η πόλη, όταν η πόλη είναι το ευρύτερο κέντρο της Αθήνας. Πως εντάσσεται μέσα στην Αθήνα το πράσινο, αυτό το πράσινο; Πως βρίσκουμε το πράσινο; Το έχουμε ως προορισμό; Το συναντάμε ως μέρος την καθημερινής κίνησης μας; Μας εμφανίζεται σταδιακά;

Το πάρκο επιβιώνει φυσικά, από μόνο του, παρά την εγκατάλειψη, λόγω τοπογραφίας και θέσης. Οι άνθρωποι της περιοχής φαίνεται πως έχουν ανάγκη το πάρκο και το χρησιμοποιούν καθημερινά. Έτσι πιστεύουμε πως το βασικότερο πρόβλημα του πεδίου εντοπίζεται στα όρια του. Τα όρια του πάρκου γυρνούν την πλάτη στην πόλη. Κλείνουν προς τα έξω και απομακρύνουν τον περαστικό.

Στόχος μας είναι να αντιστραφεί η κακή του φήμη ως τόπος παραβατικών πράξεων και να προσκαλέσουμε τον επισκέπτη μέσα. Να το οικειοποιηθεί η γειτονιά αλλά και να αρχίσει ξανά να λειτουργεί με όρους πάρκου μητρόπολης. Βασικός στόχος λοιπόν είναι η επανένταξη του πάρκου στην πόλη, η συνλειτουργία του με την πόλη. Σημασία έχει ο επαναπροσδιορισμός των ορίων.

Πρόκειται μια παρέμβαση διαχείρισης της ζώνης ανάμεσα στον εξωτερικό φλοιό του πάρκου και στην πόλη. Σε αυτό μας εξυπηρετεί η ήδη υπάρχουσα βασική περιμετρική διαδρομή του πάρκου. Ένας δακτύλιος από πατητό χώμα που περικλείει ένα βαθύτερο εσωτερικό του πάρκου: το πράσινο που λειτουργεί αυτόνομα από την πόλη, που αγνοεί τους ήχους της και την θερμοκρασία της. Από την αντίθετη πλευρά υπάρχει μια ζώνη παρτεριών ανάμεσα στην πόλη και στον δακτύλιο. Μια ζώνη που την προσπερνάς βιαστικά καθώς μπαίνεις από τις προκαθορισμένες εισόδους. Μια ζώνη που οι πλευρές της προς τον δρόμο είναι κλειστές με κιγκλιδώματα. Αυτή είναι η ζώνη παρέμβασης μας. Στόχος είναι να την

ενεργοποιήσουμε, να της δώσουμε ζωή και χρήση. **Σκοπός είναι η περιοχή αυτή από όριο να μεταλλαχθεί σε ζώνη ενδιάμεση αλλά ενοποιητική, που πάλλεται στο ρυθμό της πόλης, μια περιοχή ενεργοποιημένη μέρα νύχτα, αφετηρία και προορισμός πράσινων δρόμων.** Η λύση μας είναι ένα masterplan που το πράσινο ξεκινάει από το Πεδίο και ξεκύνεται στην πόλη και εμείς κινούμαστε στην πόλη συνταντώντας, διασχίζοντας, ακολουθώντας, πηγαίνοντας στο πράσινο.

Για να το πετύχουμε αυτό χρησιμοποιούμε πράσινες περιοχές, την κυκλοφορία μέσα και γύρω από το πάρκο, το στοιχείο του νερού και παίζουμε με χρήσεις υπάρχουσες και μελλοντικές. Άρα σε πρώτη φάση μας αφορά το δίκτυο, πώς η πόλη έρχεται να συναντήσει το πάρκο, πώς το πάρκο ξεκύνεται στην πόλη.

Η μελέτη αναπτύσσεται κάτω από ορισμένες θεματικές οι χρήσεις, το νερό, τα όρια του πάρκου, η κινητικότητα.

Όλα προκύπτουν από τον τόπο:

- _Την ανάγκη επίλυσης των χρήσεων δημιουργεί το κτηριακό απόθεμα που έρχεται σε άμεση επαφή με το πάρκο
- _Την διαχείριση του νερού την επιτάσσει η τοπογραφία
- _Το ζήτημα της τοπικής και υπερτοπικής κίνησης οι δύο στάσεις μετρό που έρχονται πέριξ του πάρκου

Το πορώδες αστικό πάρκο, είναι μια μελέτη για την διαμόρφωση των ορίων του Πεδίου του Άρεως: μελετάται η υπάρχουσα κατάσταση από άποψη κίνησης και φύτευσης, σχεδιάζεται ένας δακτύλιος νερού για την διαχείριση των ομβρίων υδάτων και νέες διαδρομές, εγκάρσιες, διαμήκεις, υπερτοπικές, μια ανοικτή οδός Μουστοξύδη και προτείνεται η στρατηγική επανάχρηση παρακείμενων κτηρίων
Αυτή η προγραμματική πολλαπλότητα λειτουργεί σαν αντίδοτο σε δίπολα: μέσα-έξω, είσοδος-έξοδος, πόλη-πάρκο

Δύο δίπολα λειτούργησαν από την αρχή του σχεδιασμού ως αφετηρία και τα χρησιμοποιούσαμε πάντα ως σημείο αναφοράς στην λύση μας. Αυτά ήταν:

- 1_η κίνηση των ανθρώπων σε επίπεδο πόλης και σε επίπεδο γειτονιάς
- 2_η σχέση πόλης και φύσης.

Τα προβλήματα του πάρκου, της περιοχής, της πόλης, εντοπίζονται από κλίμακα σε κλίμακα και επιλύονται ως προς αυτά τα δύο δίπολα.

Με βασικό προσανατολισμό τη σύνδεση του πάρκου με την πόλη, επιλέγονται στοιχεία και χρήσεις τα οποία επιτρέπουν και διευκολύνουν τη συγκεκριμένη διάδραση. Τέτοια είναι ο αθλητισμός που έχει άμεση σχέση με το πάρκο, αλλά και χώροι αναψυχής και εστίασης. Αντίστοιχα, βασική επιδίωξη είναι η διευκόλυνση όλων των κινήσεων, είτε αυτές κυκλώνουν το πάρκο είτε υποδεικνύουν τη γρήγορη διάσχιση του είτε επιτρέπουν την περιπλάνηση μέσα σε αυτό.

χρήσεις

κινήσεις
εγκάρσιες
διαμήκεις
υπερτοπικές

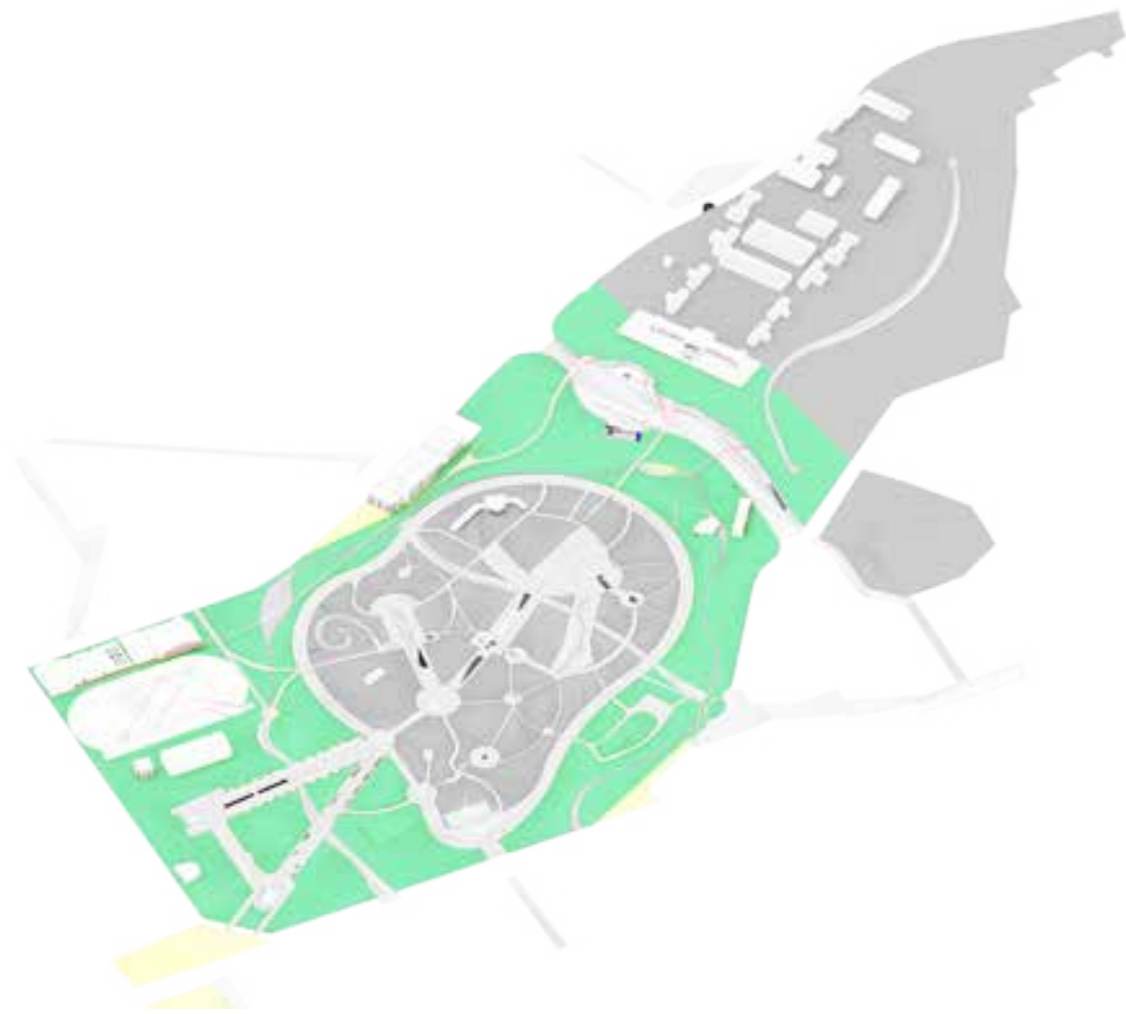
νερό

υπάρχον
δίκτυο
κινήσεων

γαλιά

όξεσμενές
νερού

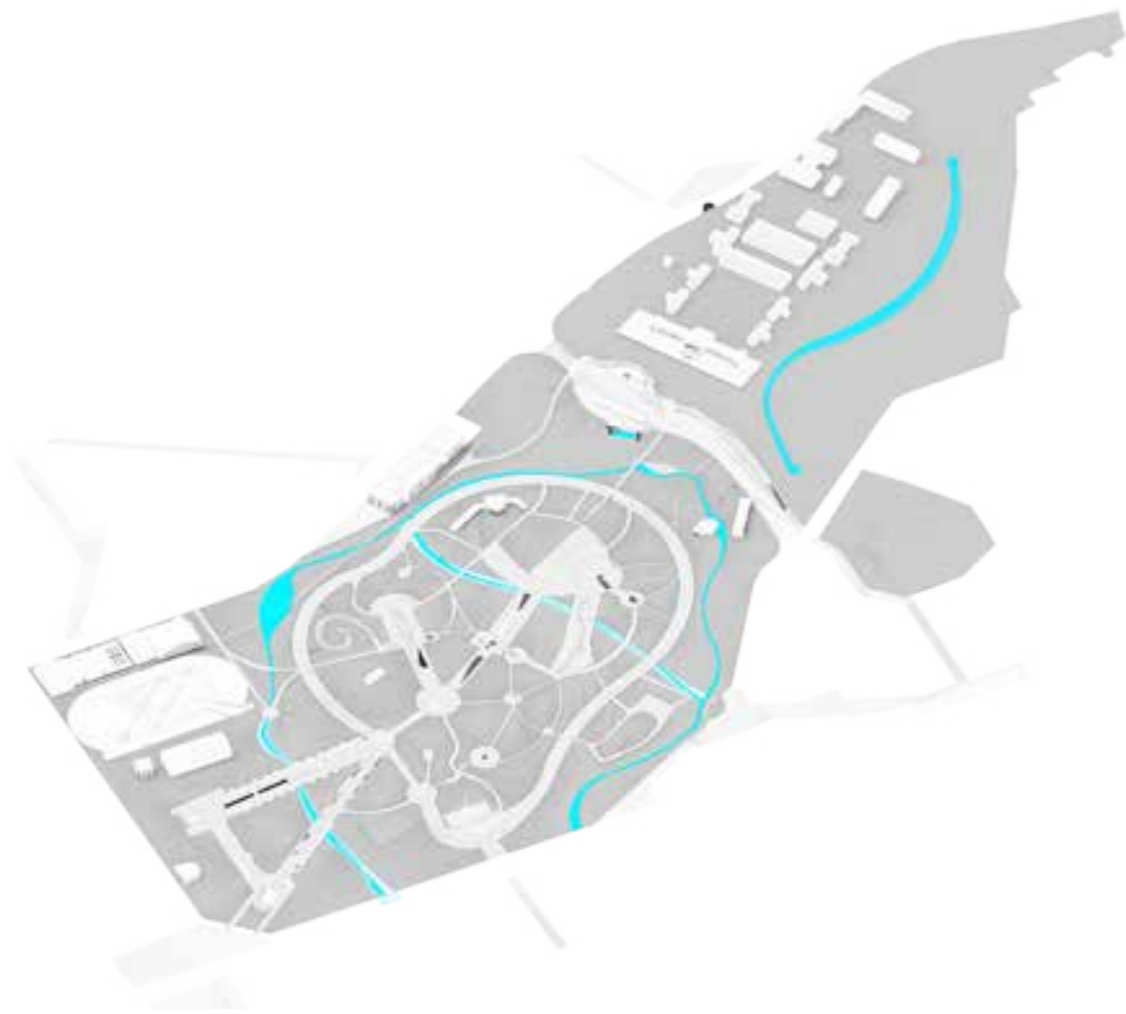

όρια
 η ζώνη έξω από την καρδιά του πάρκου
 ανάμεσα στο πάρκο και την πόλη

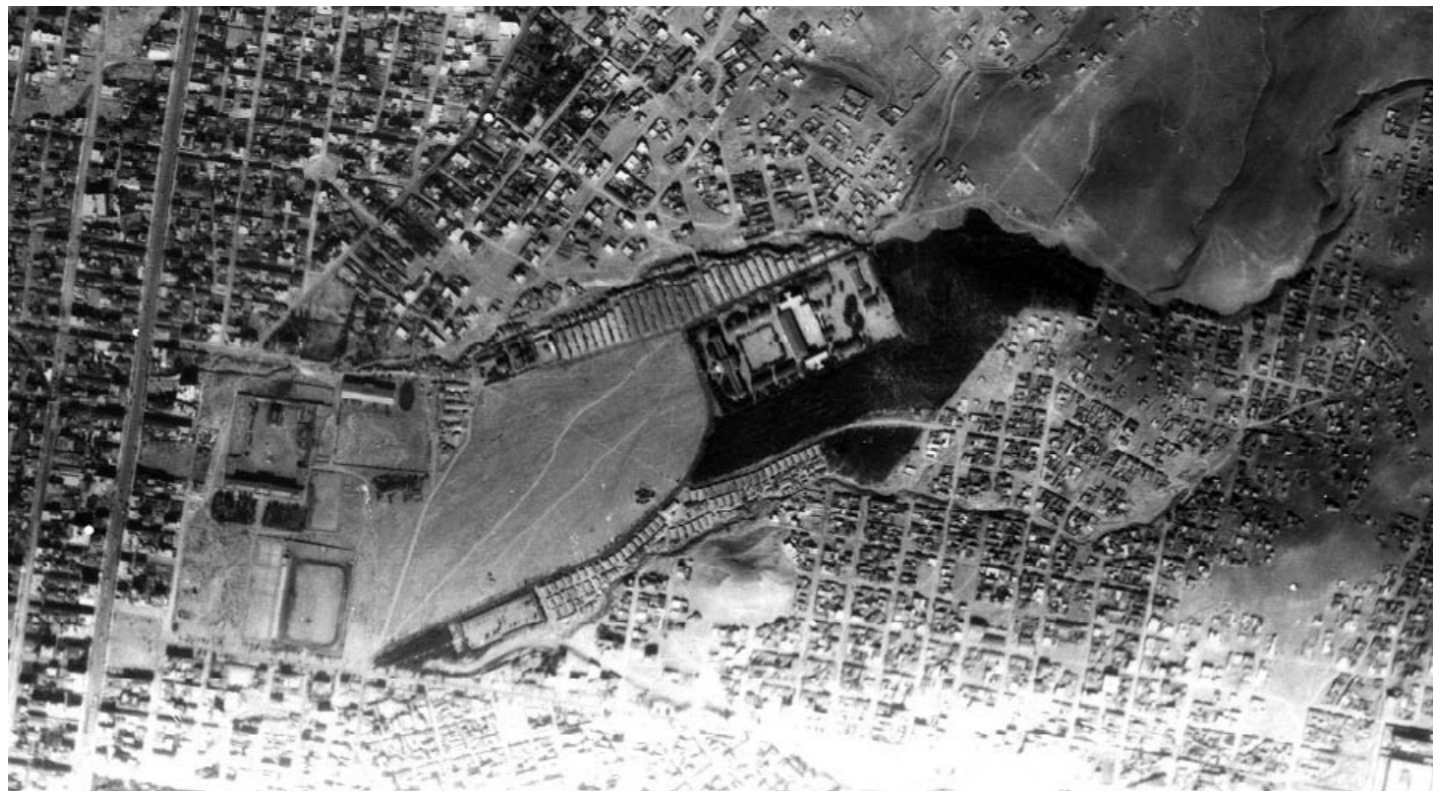
κινήσεις
 πώς φτάνουμε στο πάρκο
 πώς διασχίζουμε το πάρκο
 πώς περπατάμε παράλληλα με το πάρκο

νερά
διαδρομές νερού
ως όριο
κήποι νερού

χρήσεις
τοποθετούνται στα όρια του πάρκου
επιδιώκεται να έχουν σχέση με
δραστηριότητες που αφορούν το πράσινο

1 9 2 8

ΑΡΧΕΙΟ
ΦΩΤΟ
ΓΡΑΦΙΩΝ

1 9 3 8

Πλατεία
Αιγύπτου,
1930

Σχολή
Εθνικής
Αμυνας
1935

19^{ος} αιώνας

1837

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

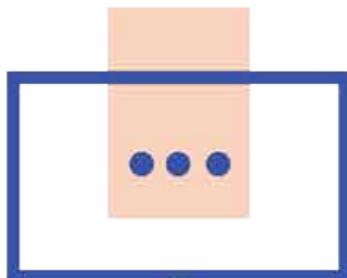
1870

Το 1837 το Πεδίο του Άρεως εντάσσεται στο σχέδιο πόλης ως ελεύθερος χώρος και η Λεωφόρος Αλεξάνδρας ορίζεται ως όριο πόλης.

1837

Ο ναός των Αγ. Ταξιαρχών χτίζεται το 1870 και αποτελεί το πρώτο κτίσμα του Πεδίου.

Επέμβαση Τομπάζη

2015

νέα προσπάθεια αναβάθμισης με φυτεύσεις, καθαρισμό και υποτυπώδη φύλαξη

2011

σταδιακή υποβάθμιση του Πεδίου

Millenium

Α' μισό 20^{ου}

τέλη δεκαετίας 70

βύθιση και κάλυψη της οδού Μουστοζύδη

1952

1950

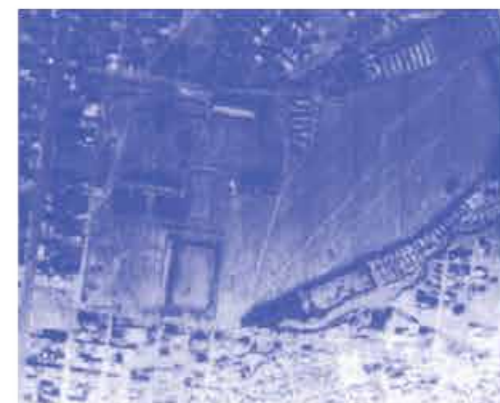

Β' μισό 20^{ου}

1924

Το 1930 αποφασίζεται πως είναι αναγκαίος ένας ελεύθερος χώρος περιπάτου και πρασίνου στην Αθήνα. Αν και το Πεδίο μέχρι τότε είχε χαρακτηριστεί ως μη οικοδομησιμός χώρος, είχε ήδη καταληφθεί από διάφορες χρήσεις: προσφυγικοί καταυλισμοί, στρατιωτικές χρήσεις, εγκαταστάσεις της ιππευτικής σχολής, όπως και ο Πανελλήνιος και η ΓΨΣ, που παραμένουν στο πάρκο ακόμα.

1938

Ο Ιωάννης Μεταξάς έκανε τα αποκαλυπτήρια του ορειχάλκινου έφιππου ανδριάντα του Βασιλιά Κωνσταντίνου στην κεντρική είσοδο.

1935

Οι εργασίες δενδροφύτευσης και ανάπλασης άρχισαν το 1935

1939

Καθορίζεται η τελική θέση του Γυμναστηρίου του Πανελληνίου, καθώς μεταφέρεται από την αρχική του θέση, στη διασταύρωση των οδών Μαυρματαίων και Καδριεϊκών.

Κηρύσσεται ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και σταματούν οι εργασίες στο πάρκο.

ΧΡΗ ΣΕΙΣ

Teatro Italia // Spar Supermarket
Β ε ν ε τ ί α
μίζη χρήσεων ως στρατηγική

Στην προσπάθεια μας να αντιμετωπίσουμε το πάρκο ως μέρος του αστικού ιστού έγινε μια απόπειρα διαχείρισης χρήσεων. Στόχος είναι μια αμφίδρομη προβολή: του πάρκου στην πόλη και των χρήσεων της πόλης στο πάρκο. Για να γίνει αυτό πρέπει το πάρκο να αλληλεπιδρά και να συνλειτουργεί με τις χρήσεις που βρίσκονται στα όρια του.

Τα σχολεία, οι χώροι πολιτισμού και αθλητισμού στις περιοχές γύρω από το Πεδίο του Άρεως μπορεί να το καταστήσουν προορισμό.

Στο εσωτερικό υπάρχουν ο Πανελλήνιος γυμναστικός σύλλογος, δυο εκκλησίες, ένα αναψυκτήριο, ένα σχολείο, το θέατρο Άλλος και το Green Park.

Στην περίμετρο υπάρχουν η Σχολή Εθνικής Άμυνας, η Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (ΓΥΣ), κάποια ταβερνάκια ειδικά στην Μπούσγου.

Στο Πεδίο του Άρεως εντοπίζονται δύο κατηγορίες χρήσεων:

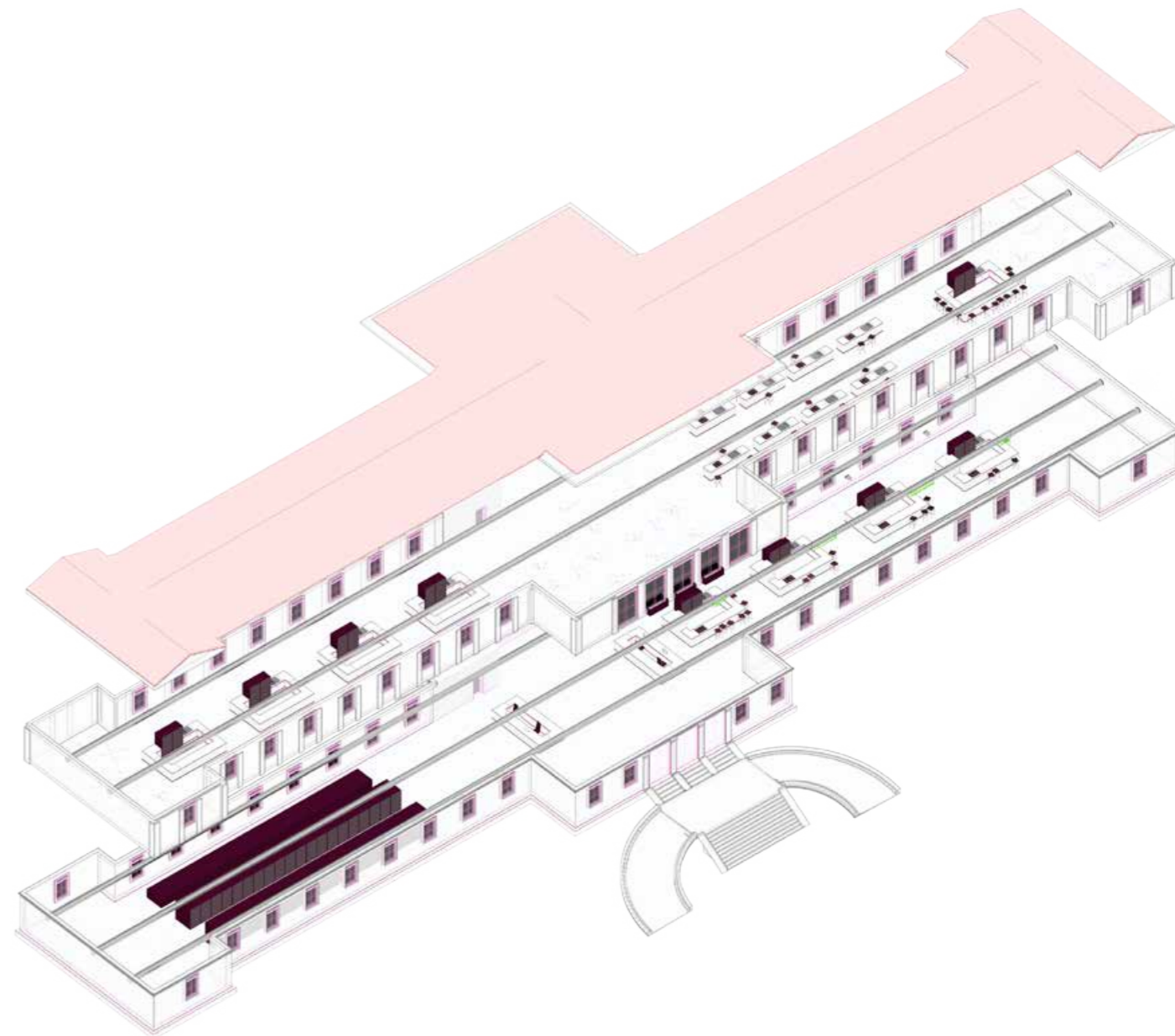
Αρχικά, οι χρήσεις που βρίσκονται μέσα στο πάρκο. Το βασικότερο παράδειγμα είναι ο Πανελλήνιος, που δε συμβάλλει στην ζωή και την ενεργοποίηση του πάρκου. Είναι περιφραγμένος και αποτελεί όριο και εμπόδιο, τόσο για το εσωτερικό του πάρκου όσο και για τις εισόδους των οδών Μαυροματαίων και Ευελπίδων.

Παρόμοια είναι και η κατάσταση του Green Park, πάλαι ποτέ αναψυκτήριο και κέντρο βαριετέ, της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, της Σχολής Εθνικής Άμυνας.

Αυτό το τεράστιο κτιριακό απόθεμα έχει σημασία να αποκτήσει χρήσεις με έναν τρόπο που να τροφοδοτούν το πάρκο, αντί να γυρίζουν "πλάτη" προς αυτό. Παράδειγμα τέτοιας αλλαγής αποτελεί το θέατρο Άλλος που με τις πολιτιστικές του δράσεις από τον χειμώνα του '18 ενεργοποιεί σημαντικά το περιβάλλον του. Την ίδια στιγμή υπάρχουν χρήσεις γύρω από το πάρκο που δειλά προσπαθούν να συσχετιστούν με αυτό. Ταβερνάκια στην οδό Μπούσγου στήνουν τραπεζάκια μέχρι και στο πεζοδρόμιο του Πεδίου του Άρεως. Στόχος είναι η ένταξη και αυτών των χρήσεων αφού η θέα, το μικροκλίμα και η σκιά των δέντρων του πάρκου ευνοούν την λειτουργία τους.

Το κτιριακό συγκρότημα της Σχολής Ευελπίδων ολοκληρώθηκε το 1904, σε ερημική τότε τοποθεσία, στα ανατολικά του Πεδίου του Άρεως, με δωρεά του Γεωργίου Αβέρωφ και βάσει σχεδίων του αρχιτέκτονα Ernst Ziller. Με την μετεγκατάσταση της Σχολής στα νέα της κτίρια στη Βάρη, το συγκρότημα λειτουργεί ως χώρος δικαστηρίων. Εξαίρεση αποτελεί το κτήριο που σήμερα στεγάζει τη Σχολή Εθνικής Άμυνας. Το κτήριο αυτό είναι περιφραγμένο, η είσοδος γίνεται από την πλαϊνή είσοδο και όχι την μετωπική και χρησιμοποιείται από ελάχιστους φοιτητές, με κύκλους σπουδών μικρής διάρκειας. Η πρότασή μας είναι και η ΣΕΘΑ να μεταφερθεί στις εκτεταμένες εγκαταστάσεις της σχολής Ευελπίδων στην Βάρη και την θέση της να πάρει μια χρήση με μεγαλύτερη κοινωνική σημασία. Μιας και το φαγητό είναι μια χρήση που δημιουργεί ροή ανθρώπων και μεγάλοι εμπορικοί χώροι συνηθίζονται κοντά σε σταθμούς μετρό, η Σχολή Εθνικής Άμυνας μετατρέπεται σε Αγορά. Χώροι super market, ντελικάτέσεν με τοπικά προϊόντα, μικρές κουζίνες διάθεσης φαγητού, κάτι σαν εσωτερικές καντίνες, αλλά και χώρος μαγειρέματος.

Η Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού είναι ο εθνικός γεωγραφικός φορέας που όμως δεν χρησιμοποιεί παρά ελάχιστο από το κτηριακό του απόθεμα. Τα περισσότερα κτήρια είναι ερημωμένα και έτσι διαμορφώσαμε δύο στρατηγικές που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν στην περίπτωση του ΓΥΣ.

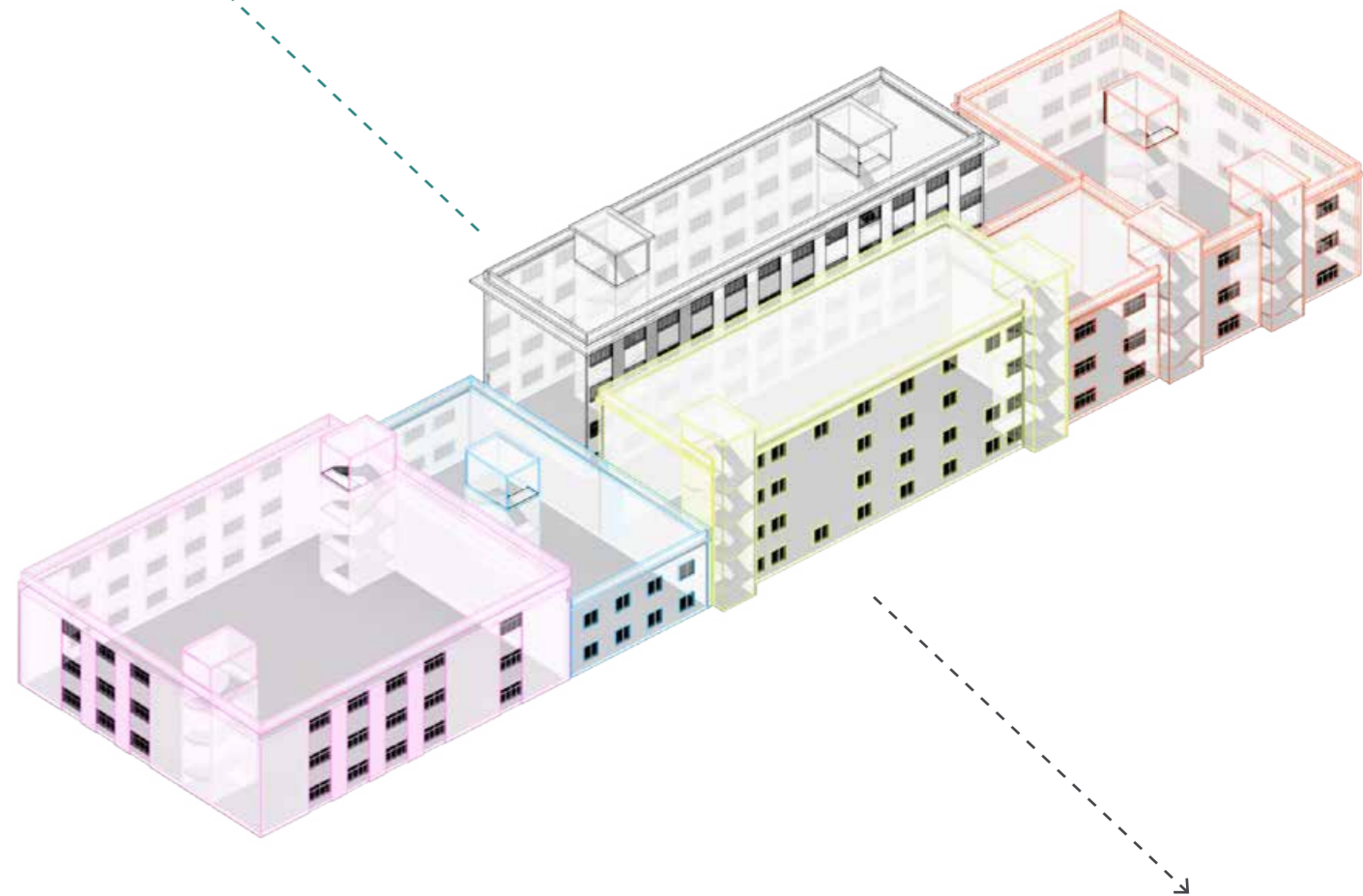
_ Η μια αφορά στην ενεργοποίηση του ισόγειου χώρου του συγκροτήματος. Κλειστά γήπεδα και χώροι μαθημάτων, επεμβάσεις που χρειάζονται την ελάχιστη μετατροπή της υπάρχουσας κατάστασης του ΓΥΣ. Το ισόγειο λειτουργεί σαν ενδιάμεσος χώρος της πόλης και του πάρκου, σαν φίλτρο. Παίρνει μια χρήση αθλητισμού που βοηθάει σε μια ομαλή εξάπλωση του Πανελληνίου γύρω από το πάρκο.

_ Από την άλλη το μέγεθος του ΓΥΣ θα μπορούσε να λειτουργήσει και με ένα εντελώς διαφορετικό πρόγραμμα. Μιας και στο Πεδίο και στο Άλσος Ευελπίδων έχουμε Δημοτικό και Γυμνάσιο, θα ήταν σημαντικό για την γειτονιά να υπάρχει νήπιο, παιδικός σταθμός ή χώρος φύλαξης παιδιών. Ο πανελλήνιος θα μπορούσε να επεκταθεί στο κτήριο που βρίσκεται στην άκρη του, αφήνοντας περισσότερο ελεύθερο χώρο στην πρόσβαση από Μαυροματαίων. Στο κεντρικό, προστατευμένο κτήριο λειτουργεί το ΓΥΣ και το μουσείο της.

Χώρος θα μπορούσε να δοθεί για σεμινάρια καλλιέργειας, ευαισθητοποίησης ή να προσφερθεί στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο για να γίνουν μαθήματα σχετικά με το πάρκο και την γεωπονική του, αντίστοιχα με αυτά του Άλσους Συγγρού.

Σε έναν τέτοιο σενάριο, θα υπήρχε χώρος διαχείρισης της ύλης του κλαδέματος και ίσως παραγωγής βιομάζας, αποθήκη σπόρων ή και χώροι του φορέα διαχείρισης. Όλα αυτά βρίσκονται ήδη στο πάρκο σε λυόμενες κατασκευές.

Πεδίο του
Άλσους
<

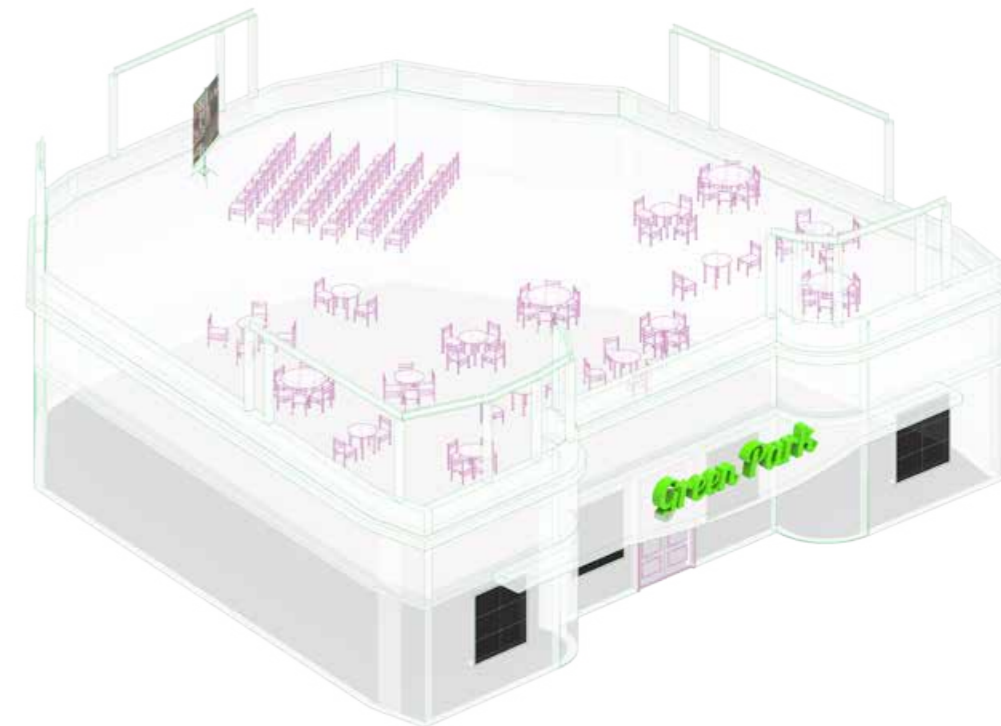
Το Green Park, έχει μια χρήση ψυχαγωγίας που θα μπορούσε να λειτουργήσει με τον ίδιο τρόπο: θέατρο, αναψυκτήριο, τσάντσα με θέα το πάρκο. Θα μπορούσε συμπληρωματικά με την ΑΣΟΕΕ να έχει χώρο βιβλιοθήκης ή αναγνωστηρίου που να επεκτείνεται στους αναβαθμούς που διαμορφώνουμε στον υπαίθριο χώρο γύρω του

Συνεχίζοντας να παρατηρούμε την οδό Μαυροματαίων, το πρόβλημα στην πλευρά του Πανελληνίου δεν είναι η χρήση αλλά η ένταξη του στο πάρκο. Γι' αυτό σε επίπεδο masterplan ανοίγουμε τα όρια του, δημιουργούμε βαθos πεδίου από την πόλη στο πάρκο με τη χρήση του πανελληνιου ως φίλτρο, είτε πρόκειται για την αναίρεση της περίφραξης είτε για μια ενδεχόμενη μετατροπή του ισογείου σε pilotis. Για τον ίδιο λόγο αλλά και για λόγους ιδιωτικότητας βυθίζουμε και το στοίβο., Για να μην εμποδίζει το βλέμμα. Θα ήταν ίσως και θεμιτή η αφαίρεση ορισμένων κτηρίων που άλλωστε δεν λειτουργούν λόγω της κακής τους κατάστασης.

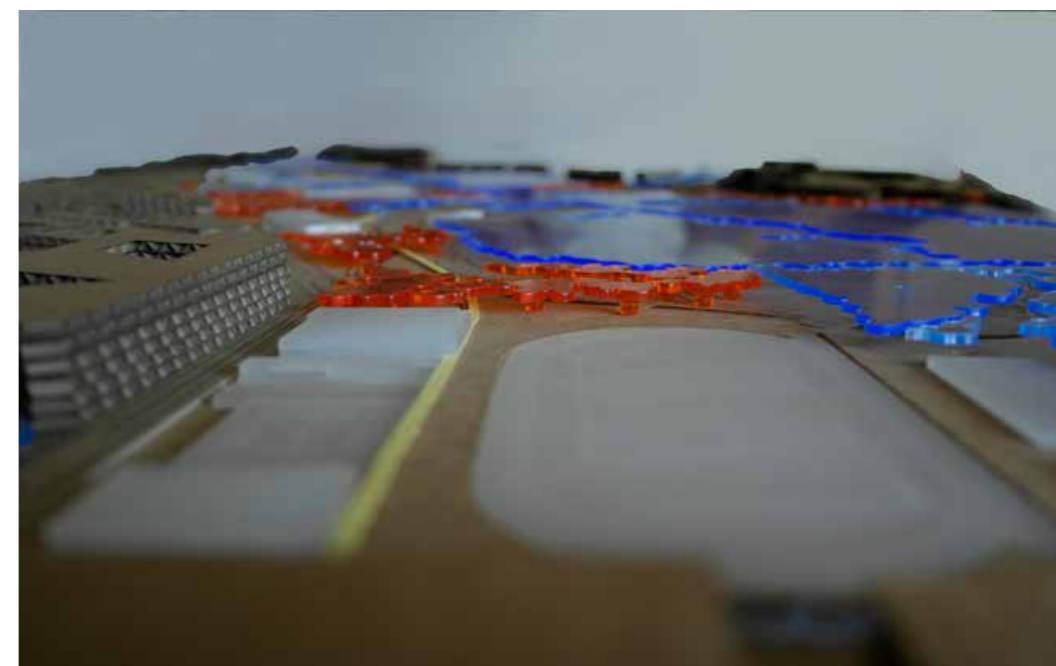
Σε όλες τις προαναφερθείσες χρήσεις έχει σημασία που είναι στην περιφέρεια του Πεδίου αφού δεν επηρεάζουν τις συνθήκες ησυχίας στο εσωτερικό του πάρκου. Το βασικό δίπολο χρήσεων είναι το αθλητισμός/πολιτισμός και η συνέπεια σε αυτό το δίπολο, οδηγεί σε χρήσεις που συνάδουν στον χαρακτήρα του Πάρκου ως χώρο αναψυχής.

ΧΡΗΣΕΙΣ
Ο Δ Ο Υ
Μ Α Υ Ρ Ο
Μ Α Τ Α Ι Ο Ν

Green Park

Πανελλήνιος
Γυμναστικός
Σύλλογος
+ Διαδρομές

NEPO

Χάρτης Kaupert με τους χειμάρρους, 1895

Το νερό είναι βασικό φυσικό στοιχείο του τόπου του Πεδίου του Άρεως. Οι δύο χείμαρροι που διαμόρφωσαν το σχήμα του πάρκου στην αρχή συνεχίζουν να κυλούν, υπόγεια και στις μεγάλες βροχές, υπέργεια. Η περιοχή του Πεδίου προσφέρεται για μια λιγότερο τεχνική διαχείριση των ομβρίων υδάτων, που το νερό έχει θέση και πάνω στην γη, που στόχος δεν θα είναι η ακαριαία απομάκρυνση του από το επίπεδο της πόλης.

Έτσι για το πάρκο σχεδιάζεται ένα σύστημα υπέργειο και υπόγειο στο οποίο τα νερά δεν φεύγουν προς την θάλασσα αλλά μαζεύονται. Στόχος είναι η φυσική άρδευση του πάρκου με τον εμπλουτισμό του υπεδάφους, η αποθήκευση του νερού για την επιπλέον άρδευση περιοχών με μεγάλες απαιτήσεις σε νερό αλλά και η υπόμνηση του νερού σαν στοιχείο της φύσης.

Ένα τέτοιο σύστημα αποτελείται από πολλά στοιχεία:

Η πρώτη φάση αφορά στην συγκέντρωση των νερών.

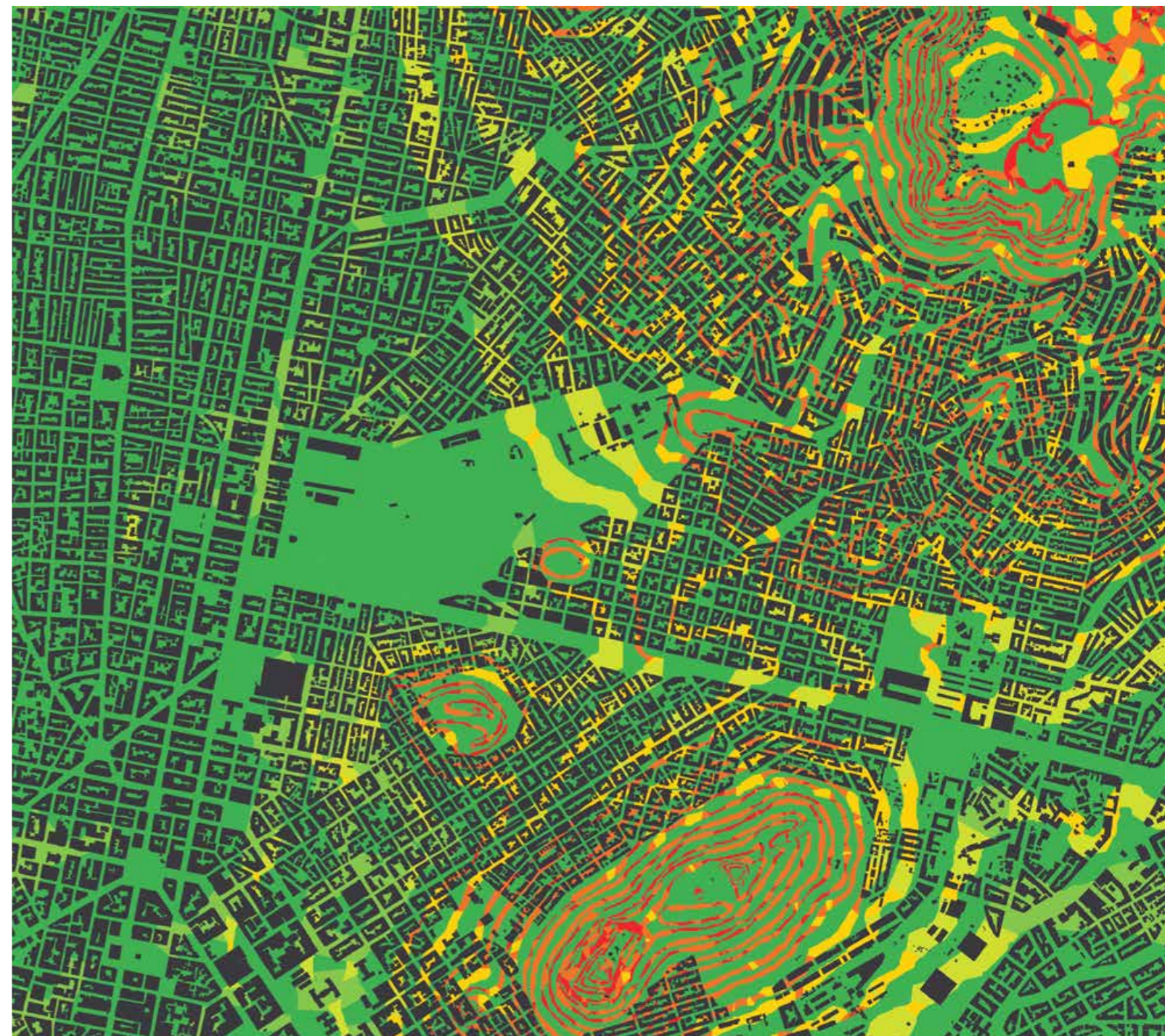
Για την συλλογή των υδάτων έχουν σημασία ο κλίση του αστικού ιστού και κλίσεις της πόλης.

Η πρώτη στάση του νερού είναι οι κήποι βροχής. Είναι σημεία στον αστικό κλίση τέτοια ώστε να μαζεύουν μεγάλο όγκο νερού. Είναι στην απόληξη δρόμων με έντονες κλίσεις όπως για παράδειγμα, η Δοϊράνης. Είναι λεκάνες στην πόλη, βάθους 0,5-1 μ από την πόλη, την στιγμή της βροχής γεμίζουν με νερό και το απορροφούν για να πάει στο υπέδαφος ή σε δεξαμενές μέσα σε περίπου 4 ώρες. Αυτό σημαίνει ότι όταν δεν βρέχει μπορούν να έχουν άλλες χρήσεις.

Ως κήποι βροχής διαμορφώνονται η πλατεία Ευελπίδων και ο ελεύθερος χώρος στην συμβολή Μπούσγου και Θεριανού.

Η Πλατεία Ευελπίδων διατηρεί τις χρήσεις που είχε: περιοχές υπαίθριων καθισμάτων, φύτευση, δύο περίπτερα. Για να αποκτήσει κοίλο σχήμα η πλατεία διαμορφώνονται αναβαθμοί που μπορούν να λειτουργήσουν ως διαμήκεις περιοχές καθίσματος. Το στοιχείο της φύτευσης παραμένει και ενισχύεται.

Η πλατεία στις Μπούσγου και Θεριανού, λειτουργεί ως κήπος βροχής αλλά και ως εκτεταμένη είσοδος στο πάρκο. Είναι η απόληξη ενός διαμορφωμένου πράσινου δρόμου που οδηγεί στην στάση Αλεξάνδρας του μετρό. Τα γύρω μαγαζιά μπορούν να βγάλουν κάποια τραπεζάκια εκεί, και πάλι υπάρχουν αναβαθμοί που οδηγούν στο επίπεδο του

πάρκου.

Και οι δύο πλατείες βρίσκονται 60 εκατοστά κάτω από το επίπεδο του δρόμου.

Σε τέτοιες πλατείες με ευέλικτο πρόγραμμα θα μπορούσαν να υπάρχουν και άλλα στοιχεία εξοπλισμού όπως κινητά καθίσματα.

_Το επόμενο εργαλείο διαχείρισης του νερού είναι οι υδάτινες πάροδοι. Σχεδιάζεται ένας δακτύλιος όπου τα νερά κυλούν από το ψηλότερο σημείο του πάρκου στο χαμηλότερο με την κλίση της τοπογραφίας. Οι υδάτινοι αυτοί δίαυλοι, έχουν βάθος ανάμεσα σε 15 και 30 εκατοστά με πάτο από κροκάλες. Αυτό τους δίνει μεγαλύτερη χωρητικότητα σε νερό χωρίς ταυτόχρονα να αυξάνει το βάθος τους.

_Σε επίπεδο σύνθεσης υπάρχουν και κάποιες περιοχές πειραματικών λιμνών που λειτουργούν ακόμα και άδειες σαν πλατείες, ομοίως με τους κήπους βροχής. Η μεγαλύτερη είναι στην Ευελπίδων ανάμεσα στο ΓΥΣ και στον Πανελλήνιο.

_ Το υπέργειο αυτό σύστημα υποστηρίζεται με ένα υπόγειο σύστημα: Δεξαμενές-στάσεις του νερού, βρίσκονται κάτω από τους κήπους βροχής, κάτω από την λίμνη της οδού Ευελπίδων, ενώ το 3ο επίπεδο του Parking που βρίσκεται στην οδό Μουστοξύδη μετατρέπεται στην κεντρική δεξαμενή. Γίνεται μια απόπειρα διαστασιολόγησης των δεξαμενών για να προκύψει η αναλογική λειτουργία του συστήματος. Σωλήνες με κλίση 6 % ξεκινούν από τον πάτο των δεξαμενών και επιτρέπουν την κυκλοφορία του νερού, είτε για άρδευση είτε για να κυλήσει νερό στις παρόδους, με την δύναμη της βαρύτητας και μόνο.

Τα πιθανά σημεία που το νερό αδειάζει στο ± 0.00 δίνονται από τις διακεκομμένες.

Η ύπαρξη πολλών δεξαμενών αντί για μια μεγάλη λύνει προβλήματα που μπορεί να έχει η συνεχής χρήση αντλιών. Η κάθε δεξαμενή λειτουργεί περισσότερο με σημειακές ανάγκες παρά με συνολικές ανάγκες του πάρκου και η ποιότητα του νερού είναι καλύτερη γιατί είναι μικρότερος ο κύκλος γεμίματος αδειάσματος.

Συμπληρωματικά σε αυτό το δίκτυο λειτουργεί και ένα σύστημα αντλιών και υπαρχόντων γεωτρήσεων. Αυτές τροφοδοτούν τεχνητά την κίνηση του νερού για λόγους δροσισμού, φυσικού και ηχητικού τοπίου και θέτουν σε λειτουργία κάποια παιχνίδια νερού όπως οι πίδακες της λεωφόρου Αλεξάνδρας.

Το νερό λειτουργεί: συλλέγεται, αρδεύει, κινείται. Σε επίπεδο πάρκου λειτουργεί σαν συνθετικό όριο και σημείο αναφοράς

Δεξαμενή #1
Βάθος 10 m

Δεξαμενή #3A
Βάθος 7 m

Δεξαμενή #4
Βάθος 7 m

Κυανό
Υδάτινες
πάροδοι
Τυπικό βάθος
νερού 20 cm

Περιοχή
Φυσικής Στάσης
Καθρέφτης
Νερού
Βάθος 2-5 cm

Περιοχή με
Αντλίες
Πίδακες Νερού
Βάθος 5 cm

Κήπος Βροχής
Πλατεία
Ευελπίδων
Βάθος από
επιφάνεια πόλης:
-0,6m
Χρόνος
αδειάσματος 4
ώρες

Δεξαμενή #2
Βάθος 3 m
(2^ο υπόγειο
parking)

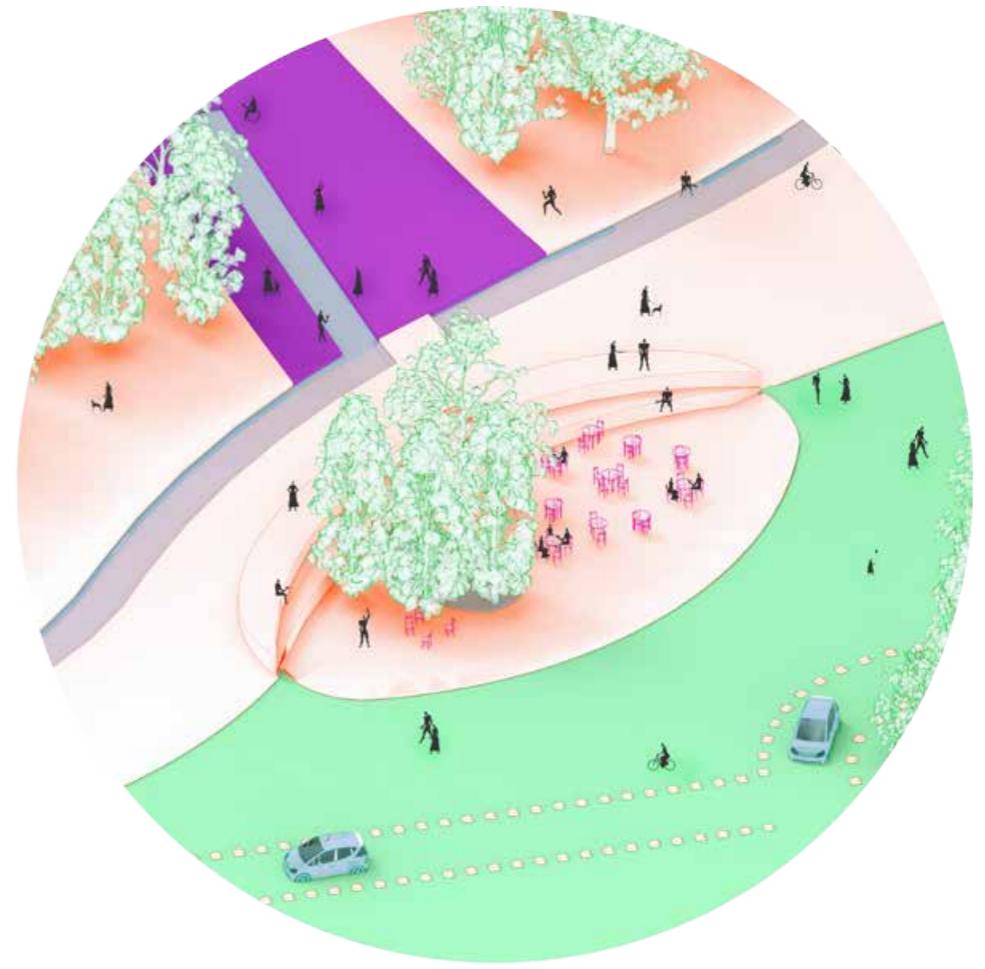
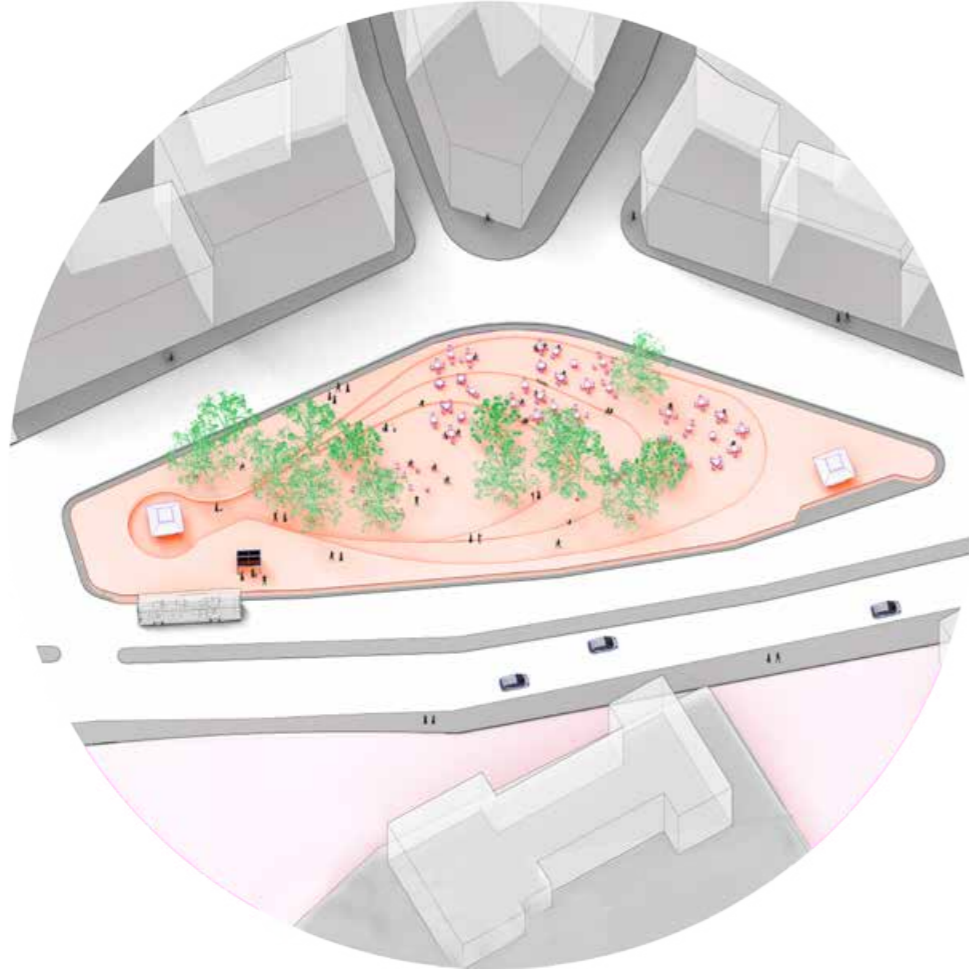
Περιοχή με
Αντλίες
Μουστοζύδη
Λίμνη-Οριο
Σχολείου
Βάθος 30 cm

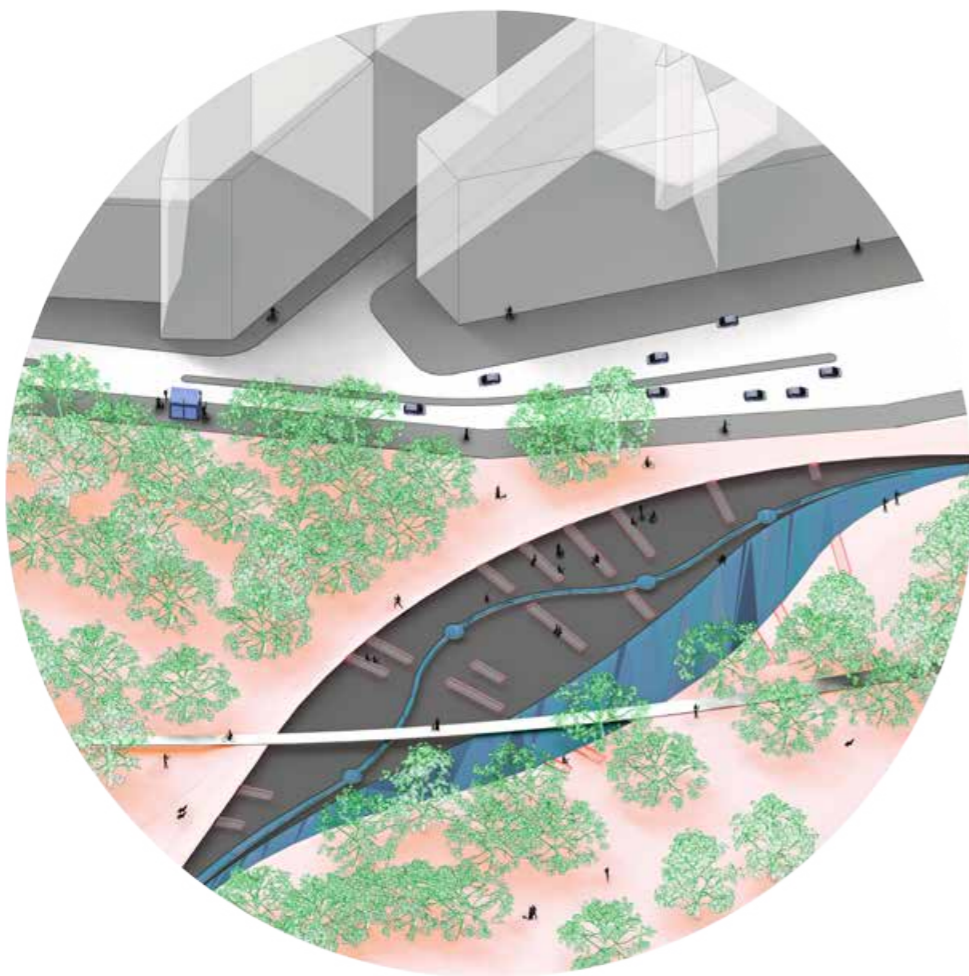
Διεύθυνση
κίνησης νερού

Δεξαμενή #3B
Βάθος 6 m

Κήπος Βροχής
Πλατεία
Μπούσου
Βάθος από
επιφάνεια πόλης:
-0,6m
Χρόνος
αδειάσματος 4
ώρες

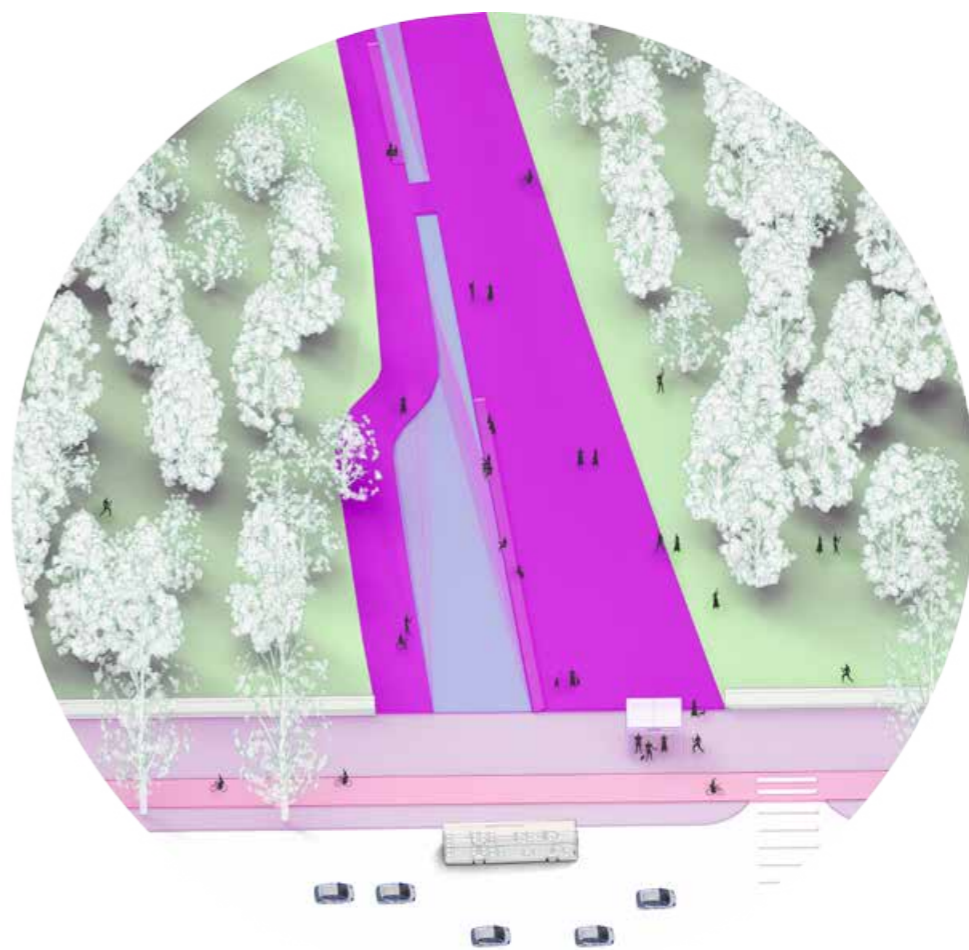
MASTERPLAN ΝΕΡΟΥ

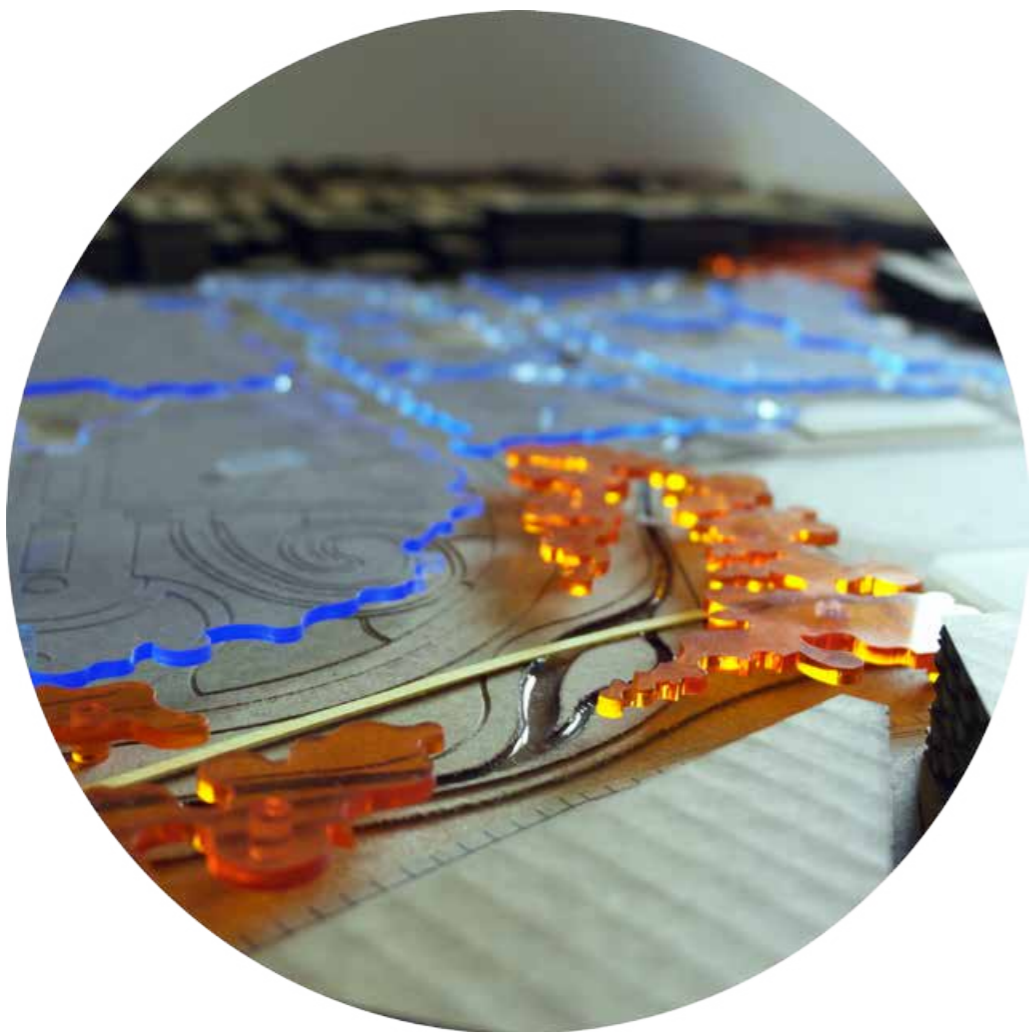
3_

Τεχνητή
Λίμνη

4_

Καθρέφτης
Νερού
Στάση
Λεωφορείου

3_

Τεχνητή
Λίμνη

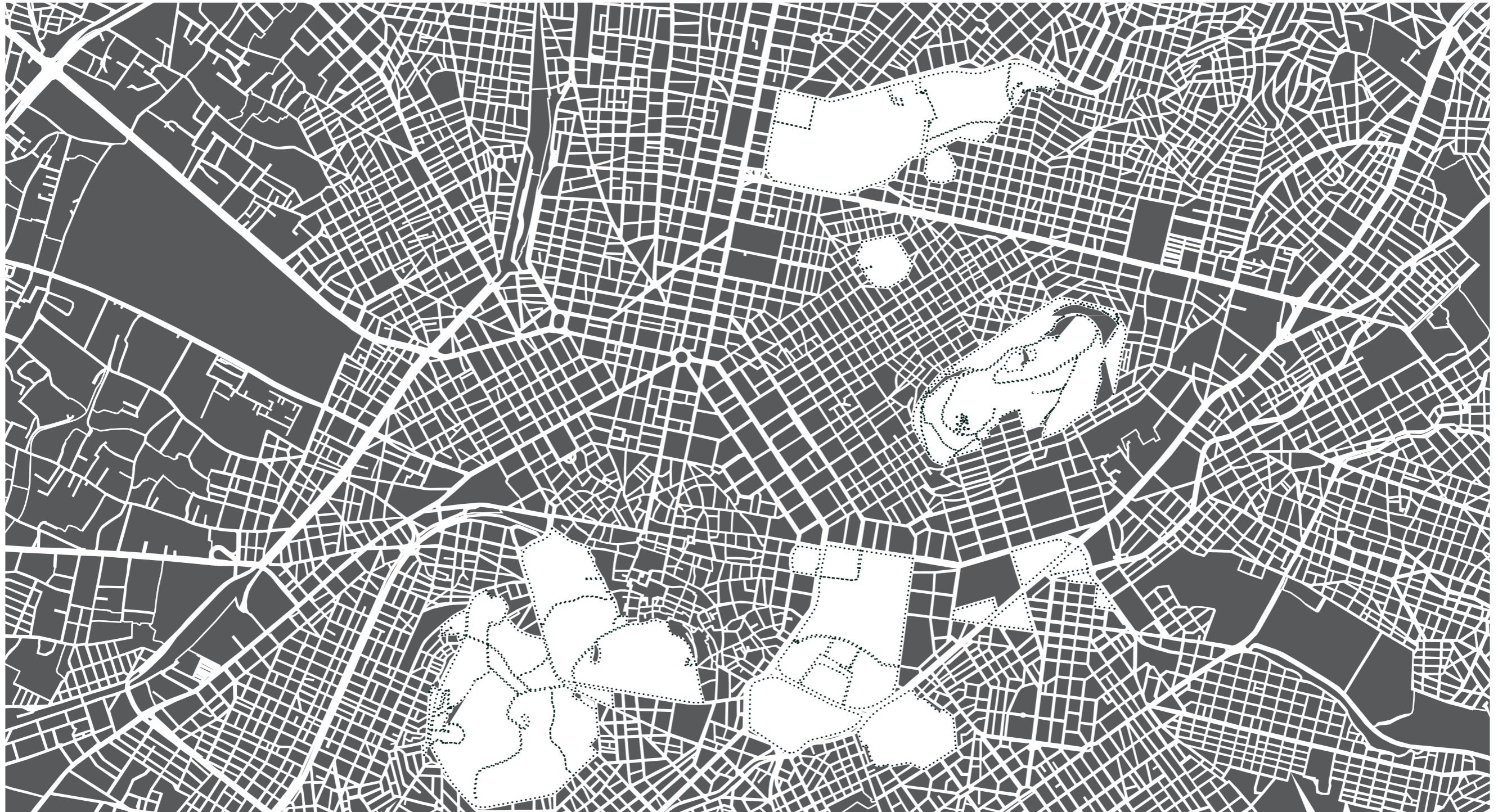
4_

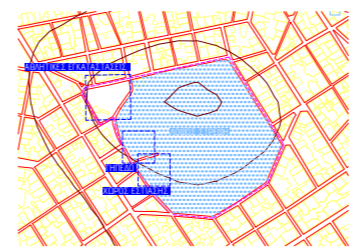
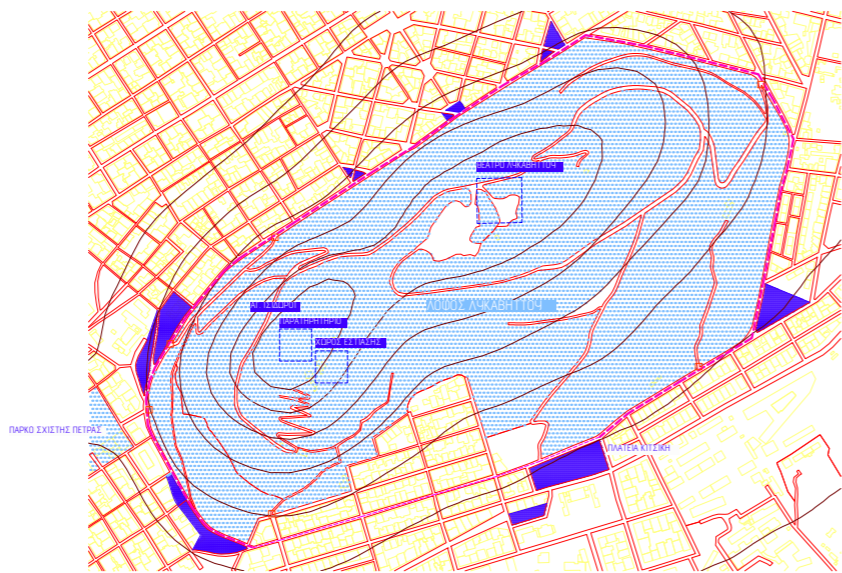
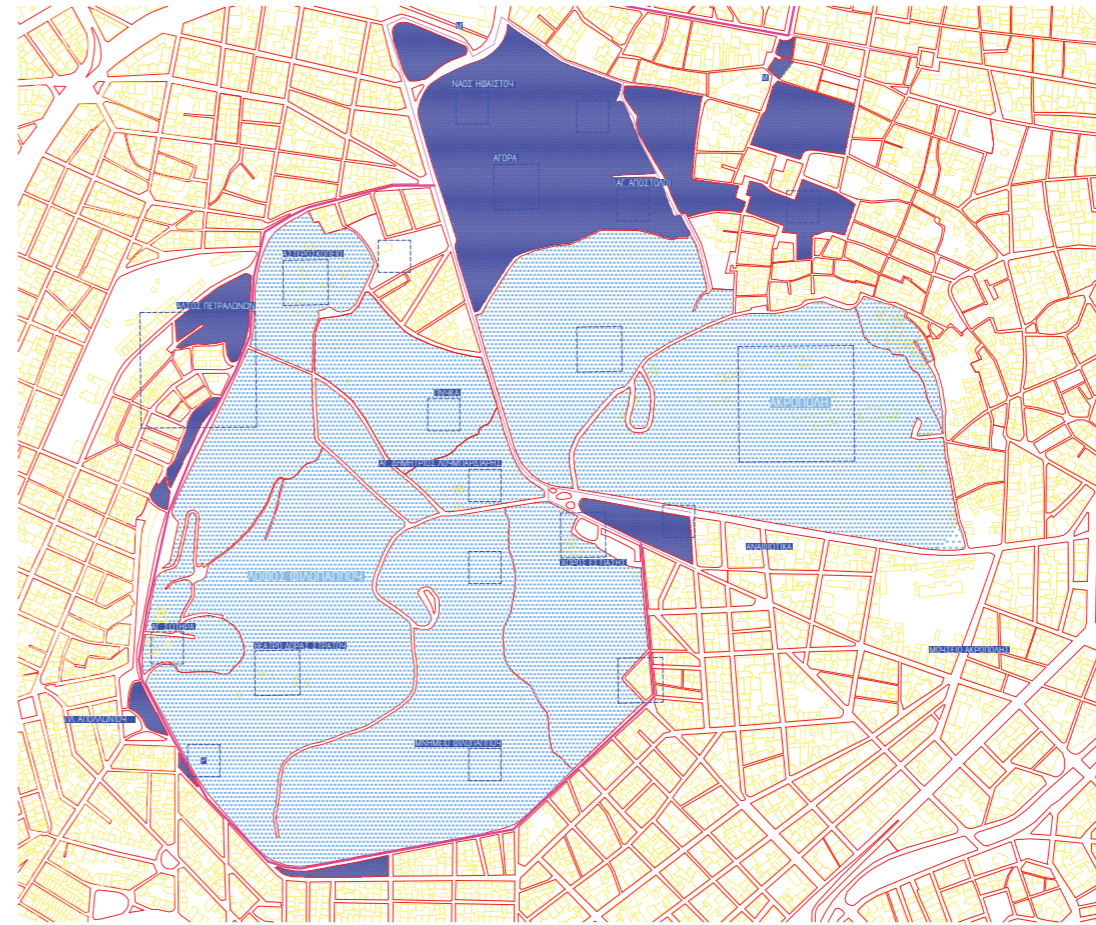
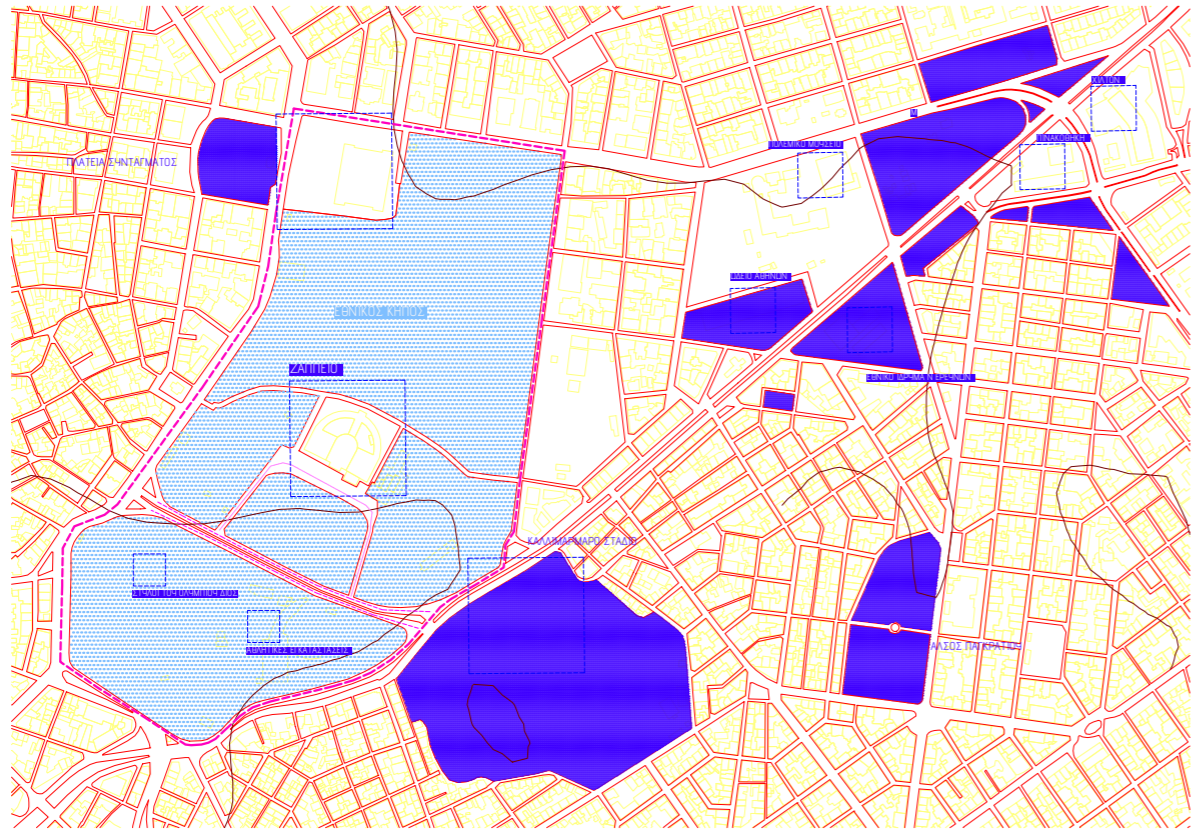
Καθρέφτης
Νερού
Στάση
Λεωφορείου

OPIA

περιπτώσεις
ορίων στο
κέντρο
της πόλης
1:20.000

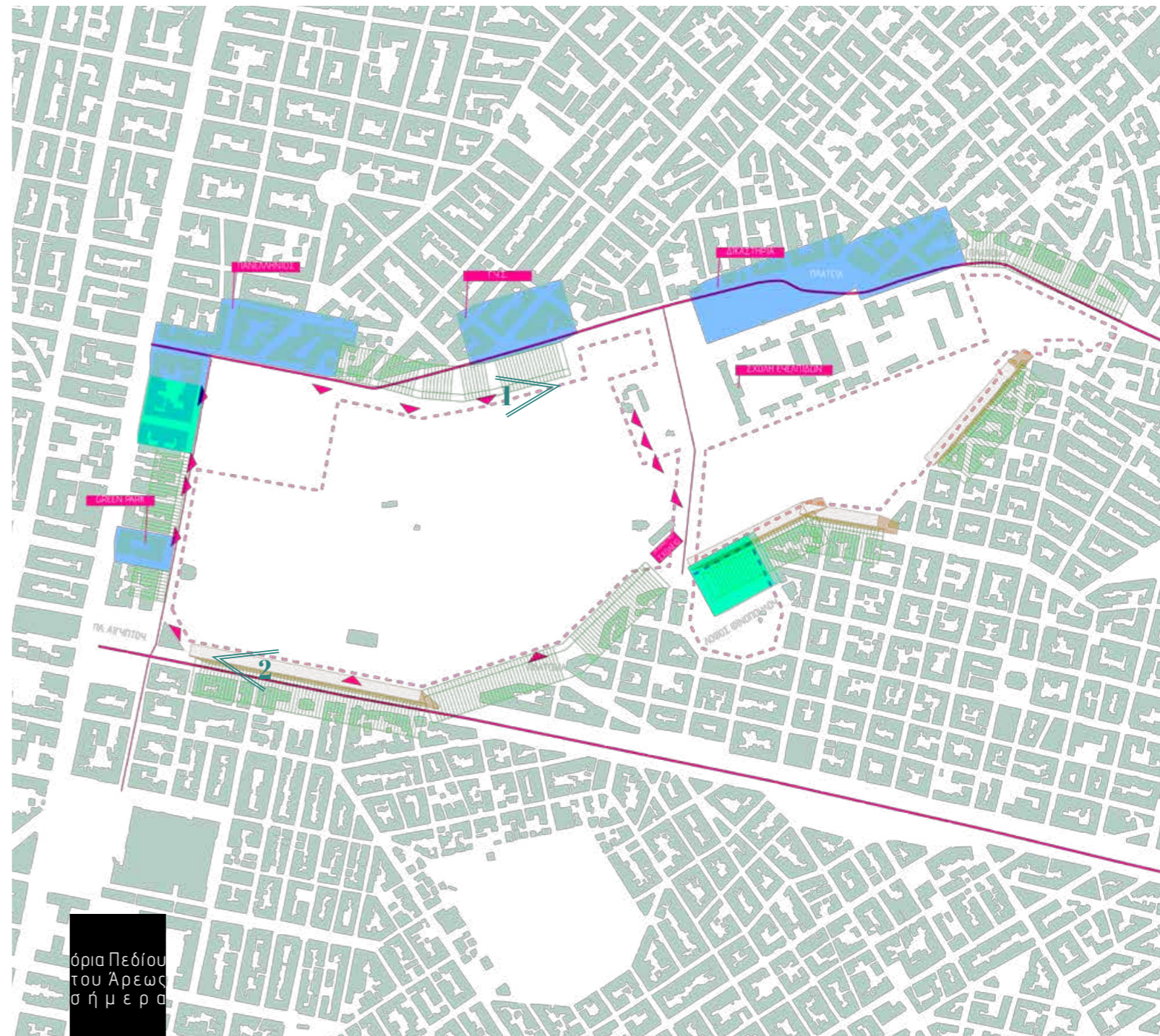

1

2

Το πάρκο βρίσκεται ψηλότερα από το επίπεδο της πόλης. Έτσι διαμορφώνεται μια ζώνη υπερυψωμένη σε σχέση με τον δρόμο. Το ύψος της κυμαίνεται από τους 60-90 πόντους και ανάλογα την κλίση που έχει επιτρέπει ή αποτρέπει την είσοδο στο Πεδίο του Άρεως. Στην κορυφή αυτών των ζωνών ανάβασης βρίσκονται οι υδάτινες διαδρομές. Γέφυρες συνδέουν τις δύο όχθες ή οι δύο πλευρές των παρόδων βρίσκονται σε απόσταση και βάθος που επιτρέπουν το να περάσει κάποιος από πάνω τους.

Οι περιοχές με γέφυρες και την πιο ήπια κλίση ευνοούν την είσοδο γι' αυτό και σηματοδοτούνται από δάχτυλα καρποφόρων δέντρων.

Στη λύση μας τα δάχτυλα είναι οργανωμένη φύτευση που σηματοδοτεί κινήσεις. Είτε δενδροστοιχίες που οδηγούν/κατευθύνουν προς το πάρκο είτε τσέπες που δημιουργούν πράσινους χώρους συγκέντρωσης μέσα και έξω από το πάρκο.

Το βλέμμα στρέφεται προς τη φύτευση ως άλλος τρόπος σηματοδότησης καταστάσεων. Τα προστιθέμενα δάχτυλα με τις πυκνότητες, τα ύψη και τα είδη της φύτευσης λειτουργούν σαν φυσική συνέχεια των ζωνών του πάρκου. Έτσι, δημιουργείται ένας είδος πορώδους ορίου προς και από το πάρκο. Τα όρια έχουν φυσικό χαρακτήρα αλλά ταυτόχρονα ενέχουν έναν ρυθμό εισόδων που ανταποκρίνεται στις αστικές συνθήκες χωρίς αυτός ο ρυθμός να εμποδίζει την ελεύθερη κίνηση των επισκεπτών του πάρκου σε όλη τη περίμετρο του. Αντίθετα η παράλληλη κίνηση στο πεζοδρόμιο, γίνεται πιο φιλική και ευχάριστη λόγω της άμεσης επαφής με τη φύση, πλέον έχουμε την επιλογή να περιπλανηθούμε στον χώρο του ορίου αφού έχει αποκτήσει 3 διαστάσεις. Να περπατήσουμε ανάμεσα στα δέντρα ή στο πεζοδρόμιο αλλά ακολουθώντας τη σκιά τους. Δεν δεσμευόμαστε, πολη και πάρκο αναμειγνύονται.

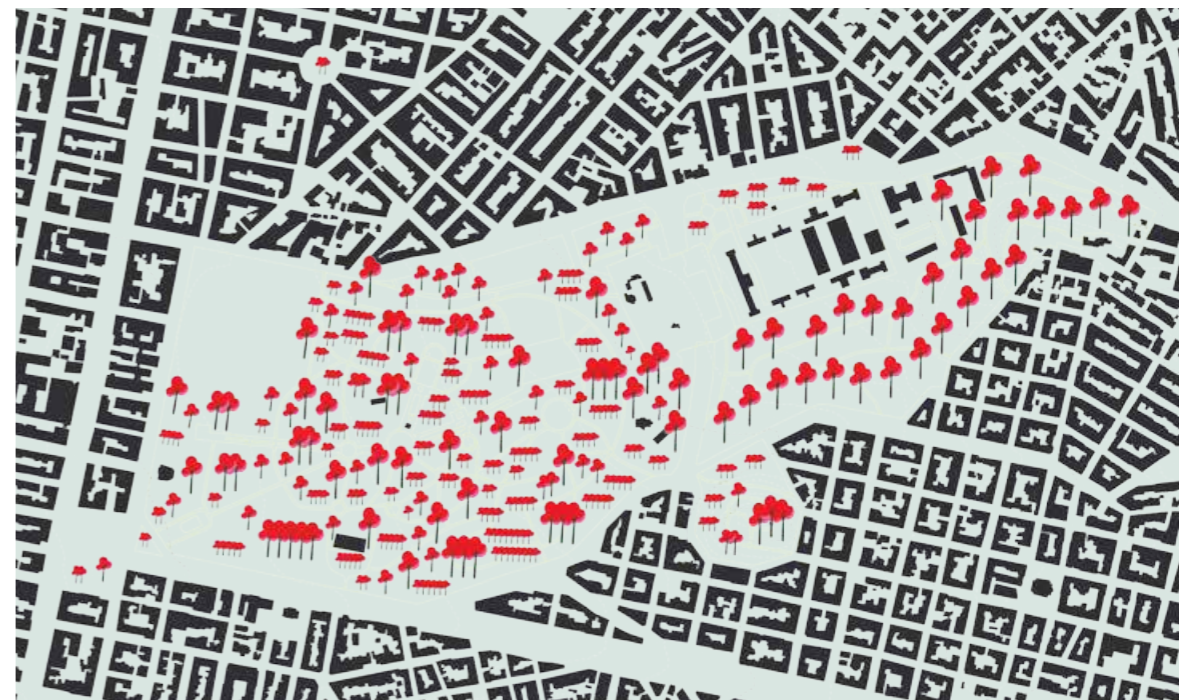
Το όριο λοιπόν μετατρέπεται σε μια ζώνη με οργανωμένη φύτευση, με δάπεδο ενδιάμεσης σκληρότητας ανάμεσα στο μέσα και το έξω: πατητό

Υπαρχουσα
κατασταση
φύτευσης

Τα χαρακτηριστικά
της φύτευσης που
μας απασχόλησαν
ήταν το ύψος και η
πυκνότητα της και
αυτο γιατί τα στοιχεία
αυτά καθορίζουν το
βάθος πεδίου και τις
διάμεσότητες από
και προς το πάρκο.

Ύψη
φύτευσης

Πυκνότητες
φύτευσης

ΕΙΔΗ ΔΕΥΤΕΡΩΝ ΑΥΤΑΙΩΝ

Αδων	Πατισίων
Γόρας	Θερμανού
Ευελπίδων	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατησίων	Αβυρνού

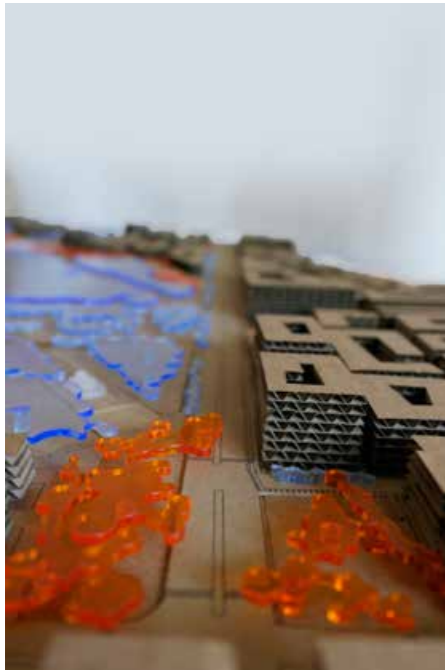
ΣΥΝΑΚΣΑΛΑ

Αβυρνού	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατισίων	Αβυρνού
Αβυρνού	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατισίων	Αβυρνού
Αβυρνού	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατισίων	Αβυρνού

ΑΥΤΟΚΕΝΤΡΑ

Αβυρνού	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατισίων	Αβυρνού
Αβυρνού	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατισίων	Αβυρνού
Αβυρνού	Κυψελής
Αλεξάνδρας	Μπουμπουλίνας
Πατισίων	Αβυρνού

15000

3

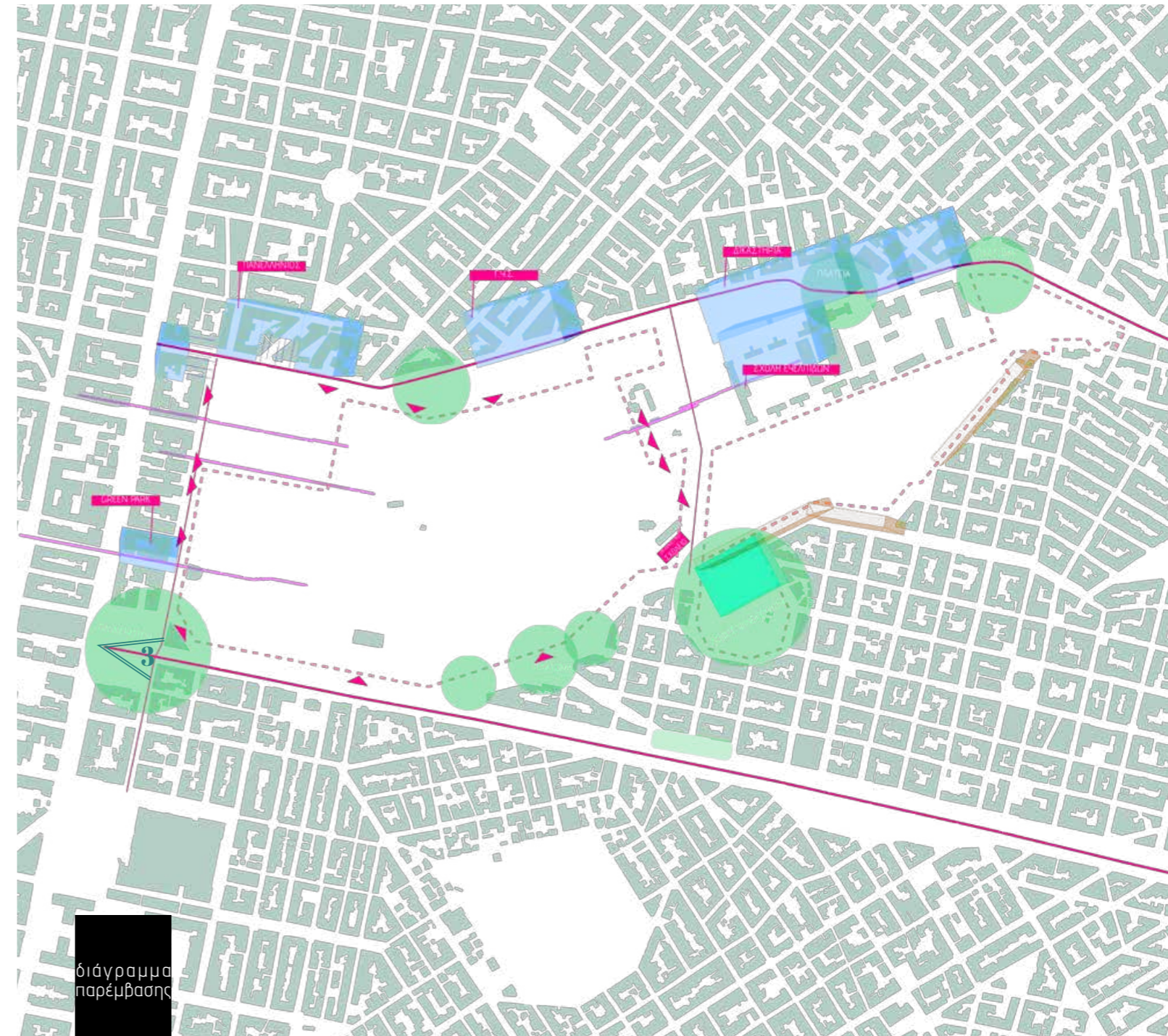
χώμα. Οι πορείες είναι στρατηγικά οριοθετημένες αλλά όχι συγκεκριμένες. Κατευθύνουν την κίνηση αλλά δεν την περιορίζουν.

Αυτή η συνθήκη ελεύθερων πορειών εφαρμόζεται και σε περιοχές που προσαρτώνται στο πράσινο, σε πλατείες της πόλης που αποκτούν μια συνθήκες πάρκου.

Η πλατεία του ΓΥΣ ήταν μια τρίγωνη πλατεία που χωριζόταν από το πεδίο με έναν δρόμο που βασικά λειτουργούσε σαν παρκινγκ. Στην πλατεία Αιγύπτου προστίθενται τα μικρά τρίγωνα διαζώματα που εξυπηρετούσαν την κίνηση των αυτοκινήτων. Οι πλατείες λειτουργούν σαν μεγάλοι κήποι των γύρω κτηρίων ενώ η πλευρά της Μαυροματαιών επεκτείνεται στο πάρκο. Τόσο σε αυτή τη πλατεία όσο και στη γωνία Ευελπίδων και Μουστοξύδη, η φύτευση διαμορφώνεται έτσι ώστε να καθοδηγεί τις συνήθεις διαδρομές των πεζών. Η γωνία Μπούσγου και Αλεξάνδρας, ήταν ένα φυτεμένο τρίγωνο, αποκομμένο από το πάρκο: η συνθήκη αντιστρέφεται: ο δρόμος μεταφέρεται στην αντίθετη πλευρά και το πάρκο επεκτείνεται, δημιουργώντας επιπλέον χώρο για τα κοντινά ταβερνάκια.

Έτσι, το πατητό χώμα και η ψηλή οργανωμένη φύτευση είναι ο τρόπος να οριοθετηθούν βέλτιστες διαδρομές. Παράλληλα, αφήνουν μεγάλο οπτικό πεδίο και επιτρέπουν την κίνηση προς κάθε κατεύθυνση. Η διαχείριση των έντονων υψομετρικών διαφορών πόλης πάρκου γίνεται με την χρήση αναβαθμών σαν κατάσταση ηπιότερου ανεβάσματος. Είναι περιοχές μεγάλων σκαλιών με χώμα ή πατητό χώμα που το συγκρατούν κάθετα μεταλλικά στοιχεία με ύψη που ποικίλουν. Οι αναβαθμοί επιτρέπουν την προσπέραση, το κάθισμα, το ξάπλωμα πέρα από την ανάβαση.

Με την διαχείριση των χρήσεων, του νερού, των νέων πράσινων χώρων και της φύτευσης δημιουργείται μια νέα κλίμακα θεματικών ζωνών που συνοδεύονται από κινήσεις.

διάγραμμα
παρέμβασης

Πράσινοι δρόμοι

Πορτοκαλί
Υπερυψωμένη
ζώνη πατητού
χώματος

Όριο
Παρέμβασης

Κυανό
Υδάτινες
πάροδοι

Αναβαθμοί

Πλατεία
Αιγύπτου
σε συνθήκες
πάρκου

Καθρέφτης
Νερού, Στάση
Λεωφορείου

Πήδακες Νερού

Κήπος Βροχής
Πλατεία
Ευελπίδων

Οδός
Μουστοζύδη
Μετρό
"Δικαστήρια"
- Στάση
Λεωφορείου
- Στάση και
Επισκευή
ποδηλάτων
- Στόλος
και φόρτιση
αυτοκινήτων

Άλσος
Ευελπίδων

Λόφος
Φινοπούλου

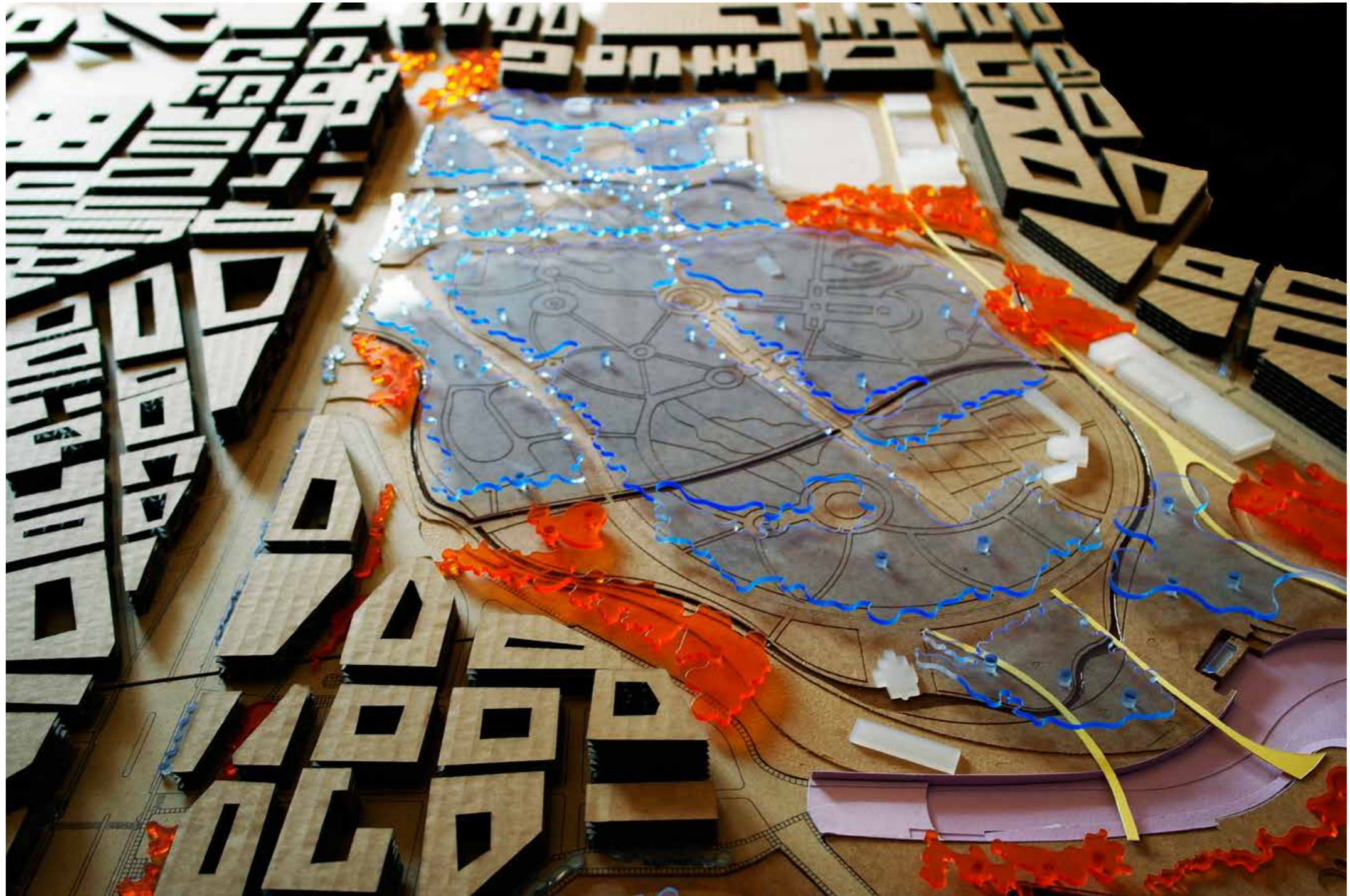
Κήπος Βροχής
Πλατεία
Μπούσγου

Μετρό
Αλεξάνδρας

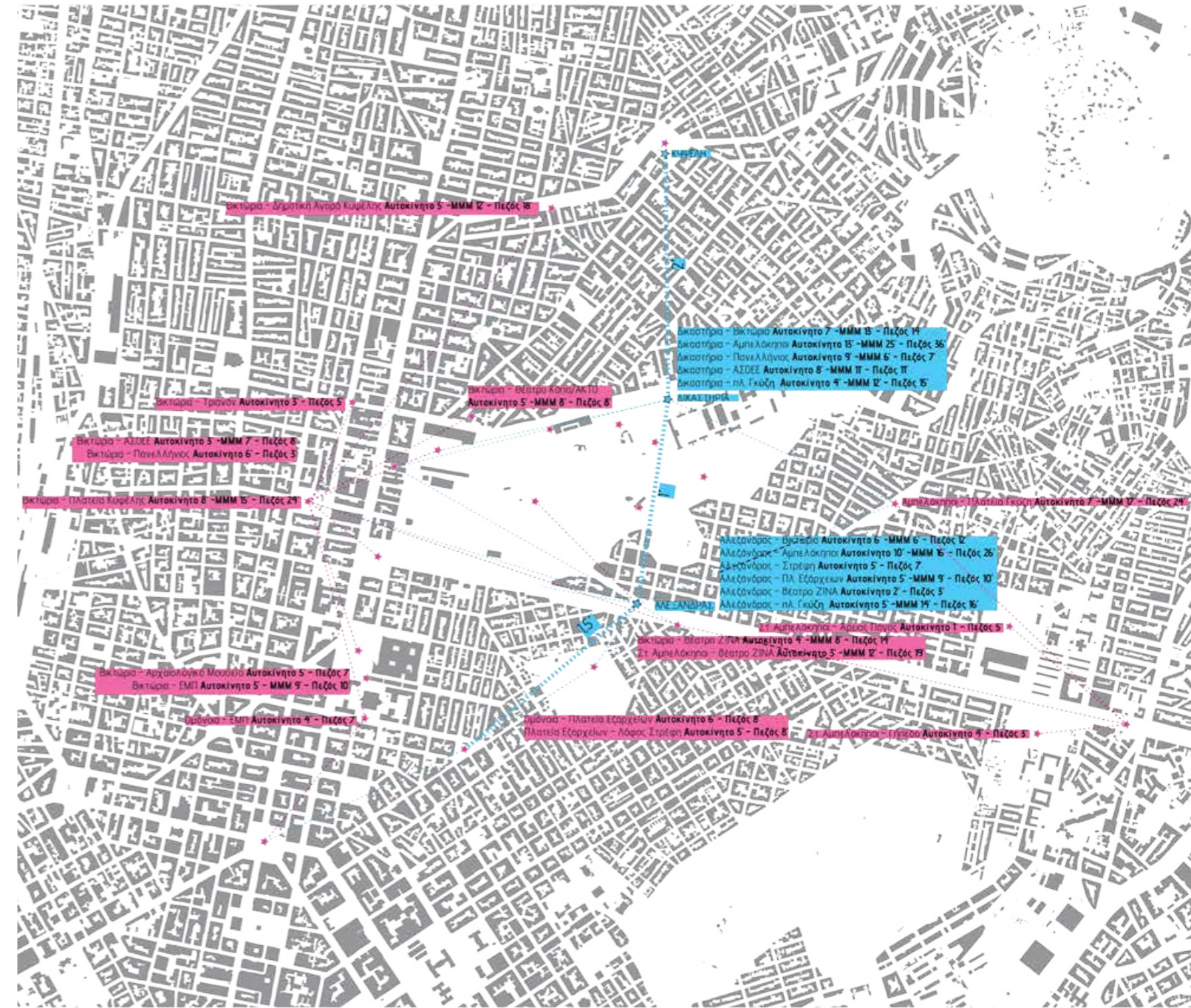

MASTERPLAN

ΚΙΝΗ ΤΙΚΟ ΤΗΤΑ

Οι συνθήκες φύσης του πάρκου δεν επεκτείνονται μόνο στους δημόσιους χώρους που βρίσκονται σε επαφή με το Πεδίο του Άρεως.

Το πάρκο περιβάλλεται από γειτονιές: τα Εξάρχεια, την Κυψέλη, το Πολύγωνο, τη Βικτώρια. Οι περιοχές αναπτύσσονται σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Υπάρχουν δρόμοι με οπτικές φυγές που καθράρουν το πεδίο. Υπάρχουν επίσης δρόμοι που συνδέουν το πεδίο με ελεύθερα σημεία της πόλης με δημόσιο χαρακτήρα: πλατείες, στάσεις ΜΜΜ, λαϊκές αγορές. Βάσει αυτών, σχεδιάσαμε ένα δίκτυο πράσινων δρόμων με αφετηρίες κεντρικά σημεία των γύρω περιοχών και προορισμό την οριακή ζώνη του πάρκου. Το πάρκο προσδίδει τις ιδιότητες του στον αστικό χώρο, ξεχύνεται προς αυτόν και ο αστικός χώρος τροφοδοτεί με ζωή το πάρκο.

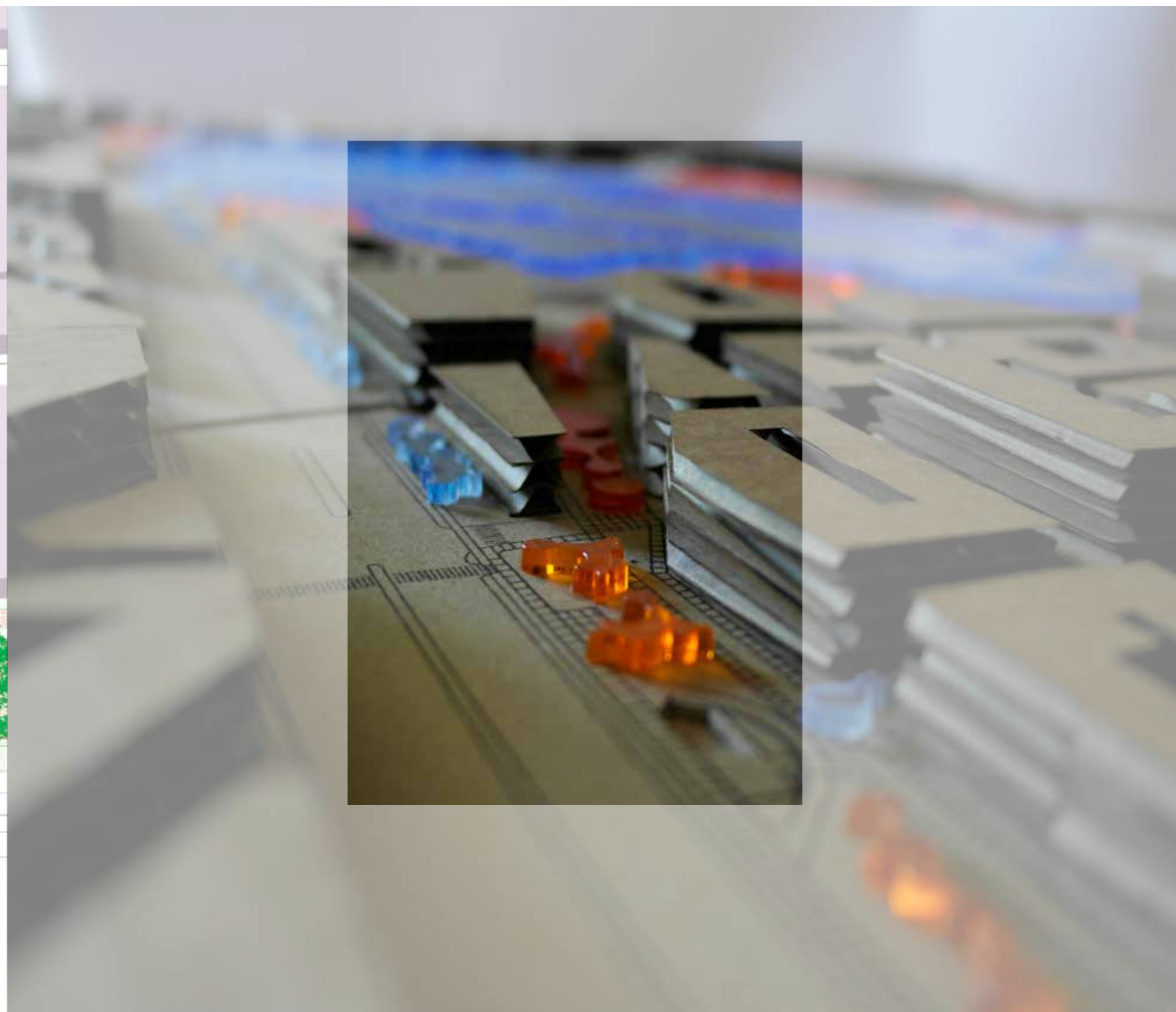
Οι πράσινοι χώροι εν γένει έχουν την τάση να ξεχύνονται και να προσπαθούν να ενωθούν. Έτσι τα πράσινα αυτά χέρια είναι συνθήκες πολλαπλής συμφιλίωσης:

Οι πεζοί προχωρούν μαζί με το αυτοκίνητο, το ποδήλατο, το καρτσάκι και την φύση. Όμως οι πράσινοι δρόμοι έχουν και μια επιπλέον χρησιμότητα. Εκτός από την διαμόρφωση μιας νέας εμπειρίας δρόμου αποτελούν οδούς κίνησης μιας φυσικής ενέργειας: σπόροι, τα είδη των φυτών, οι πορείες της πανίδας στην πόλη. Η ζωή ξεδιπλώνεται σε πολλά επίπεδα στον χρόνο.

Οι δρόμοι αυτοί λοιπόν αποτελούνται από μια περιμετρική ζώνη μεγάλων πλακών που διευκολύνουν την είσοδο και την έξοδο στα κτίρια που τους περιβάλλουν. Στο ίδιο επίπεδο, εσωτερικά του δρόμου, υπάρχουν ζώνες από πατητό χώμα στις οποίες η φύτευση πέρα από διακοσμητικό ρόλο, λειτουργεί ξανά ως στοιχείο κίνησης και ορισμού διαδρομής. Μαζί τους συνυπάρχουν αντίστοιχες ζώνες από κουρασάνι, το οποίο επιλέγεται λόγω της υδατοπερατότητας του και της μεγάλης αντοχής σε φορτία και, ώστε να μπορούν να κινούνται οχήματα. Η κατάργηση της υψομετρικής, ανάμεσα στο δρόμο και το πεζοδρόμιο, δίνει την εντύπωση πεζοδρόμου, φέρνει πιο κοντά πεζούς και αυτοκίνητα, αναγκάζοντας τους οδηγούς να μειώσουν ταχύτητα.

Με τους πράσινους δρόμους, συνδέουμε τις γύρω γειτονιές με το πάρκο. Αυτοί προμηνύουν την ύπαρξη του πράσινου χώρου, του πάρκου.

Στο επόμενο βήμα σημασία δίνεται στην σύνδεση γειτονιών δια μέσω του πάρκου.

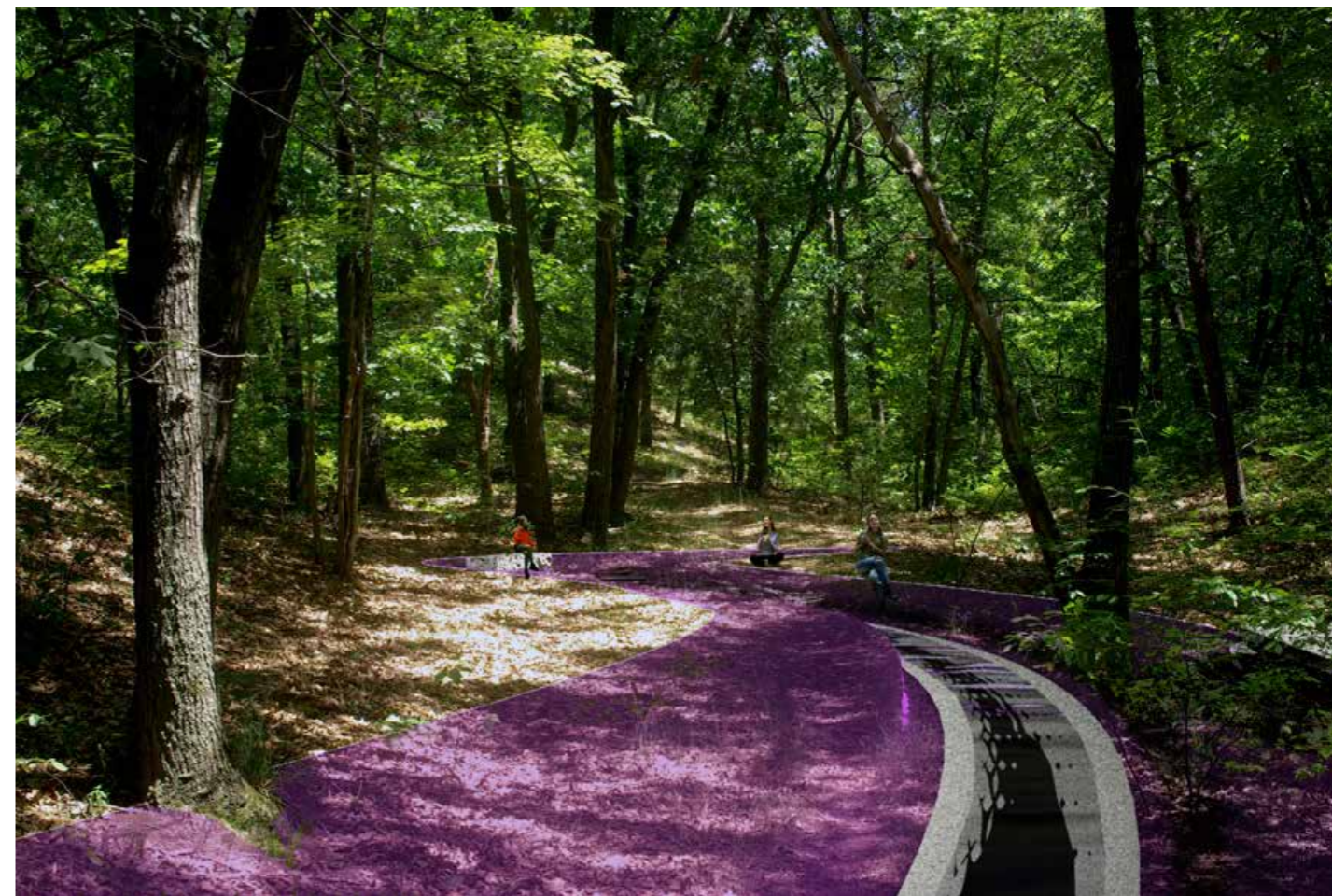
Το πάρκο με τις καμπύλες διαδρομές του δεν επιτρέπει γρήγορες κινήσεις. Είναι σχεδιασμένο για την περιπλάνηση του επισκέπτη. Για τον λόγο αυτό σχεδιάζονται δύο διαδρομές διάσχισης από Βορρά προς Νότο.

Η μίμηση της φύσης είναι αδύνατη καθώς η ανθρώπινη ερμηνεία της είναι εξαιρετικά απλοϊκή σε σχέση με τις φυσικές διεργασίες της. Ούτως ή άλλως το ΠΑ δεν σχεδιάστηκε εξ αρχής για να μιμείται μια δασική έκταση. Ο σχεδιασμός του αποτελεί στοιχείο πολιτισμού.

Οι εγκάρσιες διαδρομές τονίζονται από την υλικότητα τους: *μωβ πατητό χώμα*.

Οι *μωβ κινήσεις* λειτουργούν σαν τοπόσημα: το μείγμα πόλης και πάρκου, μια έκπληξη στις πιο γρήγορες διαδρομές διάσχισης. Ένα στοιχείο - *μωβ - τεχνητό*- της πόλης που εισχωρεί μέσα στο πάρκο. Επιλέγεται, λοιπόν, ως ένα στοιχείο της πόλης - *η βέλτιστη διαδρομή* - που το βρίσκουμε στο πάρκο.

Η Λεωφόρος Αλεξάνδρας είναι η πιο φορτισμένη πλευρά του Πεδίου. Το πάρκο εκεί βρίσκεται ψηλότερα από το επίπεδο του πεζοδρομίου και οι εισοδοί είναι δύο. Το στηθαίο που κρατάει αυτή την υψομετρική διαφορά κρατιέται. Η απολήξη των μωβ διαδρομών στα όρια του πάρκου κατηφορίζουν και λειτουργούν ως εισοδοί. Οι εγκάρσιες αυτές κινήσεις συνδέουν το πάρκο με τα ΜΜΜ - είτε με στάση λεωφορείου είτε με την στάση μετρό Αλεξάνδρας.

Στο ΠΑ, από Ανατολή προς Δύση υπάρχει μια διαμπερής κίνηση: ο θριαμβικός άξονας που ενώνει την είσοδο του Κωνσταντίνου με την Σχολή Εθνικής Άμυνας. Το τέλος αυτού του άξονα είναι η πλατεία Πρωτομαγιάς, το μπετονένιο καπάκι της οδού Μουστοξύδη.

Η Μουστοξύδη είναι μια βυθισμένη οδός που χωρίζει το ΠΑ από τα δικαστήρια το Άλσος Ευελπίδων και δημιουργεί μια τομή μεταξύ των 2 πράσινων χώρων. Είναι μια πηγή έντονου θορύβου. Είναι ένας δρόμος που δεν έχει καθόλου χώρο για τους πεζούς αλλά έχει στάση λεωφορείου. Έχουμε παρατηρήσει όμως ότι άνθρωποι την διασχίζουν χρησιμοποιώντας το διάζωμα που χωρίζει τα δύο ρεύματα κίνησης, γιατί είναι η βέλτιστη διαδρομή, αλλά βρίσκονται ανάμεσα από 4 έως 6 λωρίδες αυτοκινήτων που βιάζονται να περάσουν από την Αλεξάνδρας στην Κυψέλη και αντίστροφα.

Στην λύση μας, η πλατεία πρωτομαγιάς αφαιρείται, η Μουστοξύδη μένει ανοιχτή και η τομή της ομαλοποιείται. Ο θριαμβικός άξονας όμως δεν διακόπτεται. Συνεχίζει σε ελαφριά κατασκευή, μια γέφυρα για να καταλήξει μπροστά από την ΣΕΘΑ που έχει μετατραπεί σε Κέντρο Φαγητού. Η ενοποίηση των δύο πλευρών της Μουστοξύδη εντείνεται με δύο ακόμα ελαφριές κατασκευές. Ένα ξύλινο deck ξεκινά από την οδό Μαυροματαίων, πλάι στον Πανελλήνιο, διασχίζει το πάρκο, περνά πάνω από την Μουστοξύδη και καταλήγει πάλι απέναντι. Στην Νότια πλευρά του πάρκου μια αντίστοιχη ξύλινη κατασκευή που ξεκινά από τον Άγιο Χαράλαμπο και διασχίζει την Μουστοξύδη ως γεφυρα οδηγεί από το Πεδίο του Άρεως στην βασική διαδρομή του Άλσους Ευελπίδων.

Το πάρκο είναι ανοιχτό λοιπόν καθ' όλη την διάρκεια της ημέρας. Παρ'όλα αυτά την νύχτα μόνο οι διαδρομές που το διασχίζουν και η περίμετρος του είναι φωτισμένες. Το σκοτάδι το βράδυ είναι απαραίτητο για να αναγεννηθεί η φύση. Όμως η 24ώρη κίνηση των ανθρώπων είναι ένας παράγοντας που το καθιστά πιο ασφαλές με την μικρότερη δυνατή προσπάθεια.

κύκλοφορία

Πανάρια
Parking
Βενζινοδίκια
Σημεία
Φόρτισης

Η Μουστοξύδη, ένας δρόμος που λειτουργούσε σαν τομή στον αστικό χώρο, σαν να αφαιρέθηκε ένα κομμάτι γης, τώρα λύνεται σε επίπεδο τομής: κινήσεις πάνω κάτω, συνδέσεις, υλικότητα, χρήσεις.

Η επίλυση της οδού Μουστοξύδη γίνεται για να μετατραπεί σε κόμβο κινητικότητας. Ήδη αποτελεί πέρασμα για αυτοκίνητα, πεζούς και ποδήλατα. Υπάρχει μια στάση λεωφορείου. Η έλευση του μετρό μπορεί να μετατρέψει την Μουστοξύδη από πέρασμα σε αφητηρία και προορισμό για τις γειτονιές και για τα Δικαστήρια. Αυτή η καθ' όλα αστική συνθήκη φυσικά τροφοδοτεί και το Πάρκο. Ο υπόγειος δρόμος χώριζε την πόλη, διαχώριζε πεζό και αυτοκίνητο, διαιρούσε τα πράσινα.

Η πλατεία Πρωτομαγιάς χρησιμοποιούταν σαν περιοχική στάση αλλά η Μουστοξύδη παρέμενε το πιο σύντομο πέρασμα για τους πεζούς, οι οποίοι την διέσχιζαν από τα μικροσκοπικά της διαζώματα.

Η πλατεία Πρωτομαγιάς ως στάση και η Μουστοξύδη ως πέρασμα είναι συνθήκες που κρατούνται και επαναδιαμορφώνονται.

Αφήνοντας ακάλυπτη την οδό στην προσέγγιση μας, η εκ νέου ύπαρξη του φωτός καθιστά την Μουστοξύδη πιο βιώσιμη και φιλική στον πεζό.

Η οδός Μουστοξύδη για να εξυπηρετεί μεγάλα οχήματα είχε στο κέντρο της βάθος μεγαλύτερο από το χαμηλότερο σημείο εισόδου. Αυτό συνέβαινε γιατί ήταν στεγασμένη. Η αφαίρεση της πλατείας επιτρέπει την ομαλοποίηση του δρόμου. Η Μουστοξύδη τώρα ανεβαίνει προς την Ευελπίδων στο τέλος της και είναι στο ίδιο επίπεδο με την Μπούσγου στο υπόλοιπο μεγαλύτερο μέρος της.

Τα τοιχεία που περιέβαλαν την οδό, είχαν ύψος έως και 8 μέτρα. Τώρα, με την ομαλοποίηση της οδού αλλάζει και η κλίμακα των τοιχείων. Οι δύο γραμμικοί, παράλληλοι τοίχοι της δέχονται τις δυνάμεις της γεωμετρίας των πάρκων. Όροι τοπίου μετακομίζουν σε αστική περιοχή. Οι τοίχοι μεταβάλλονται και μετατοπίζονται ώστε να δημιουργήσουν χώρους.

ΜΟΥΣΤΟ
ΞΥΔΗ

κ α π ά κ ι

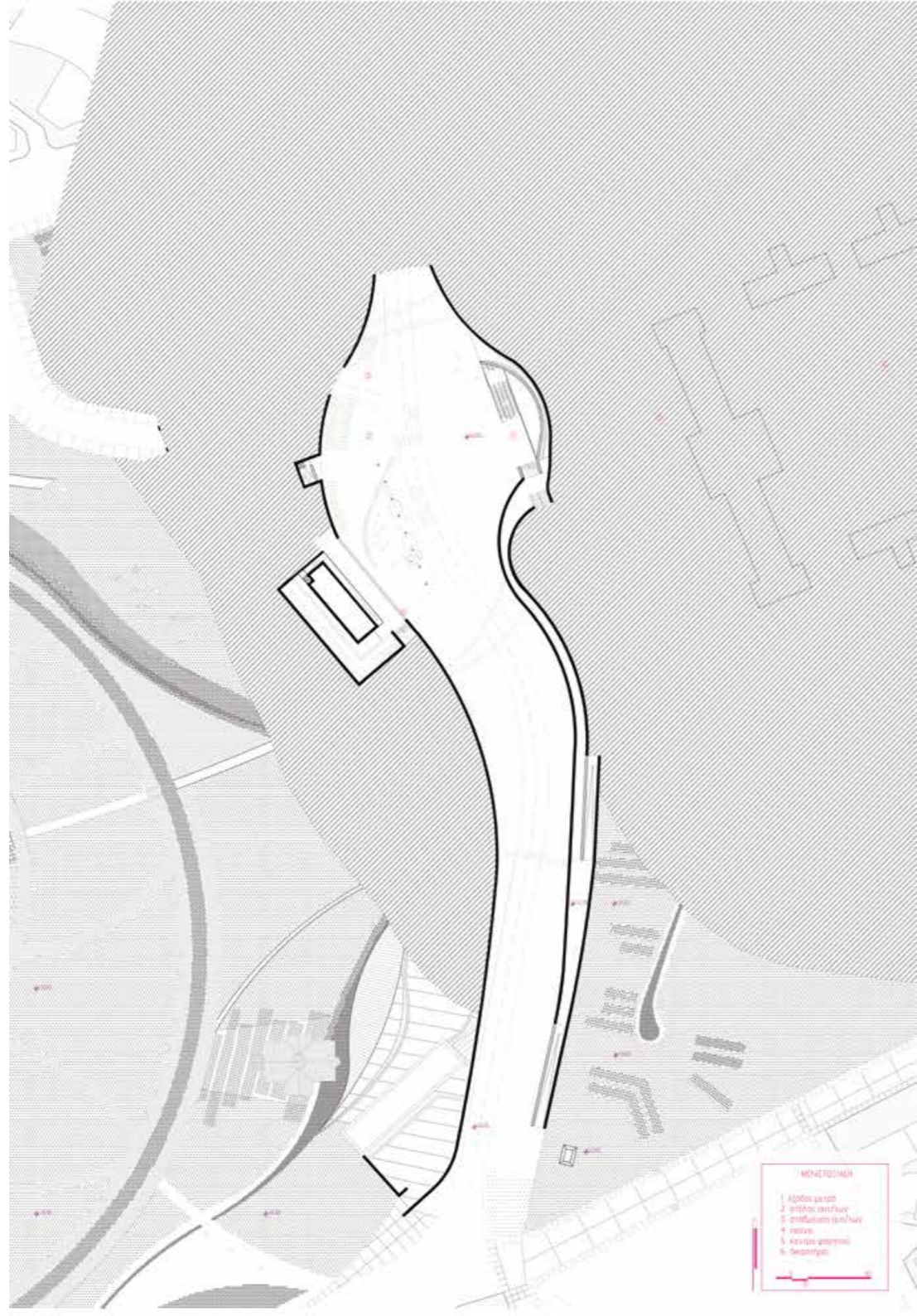

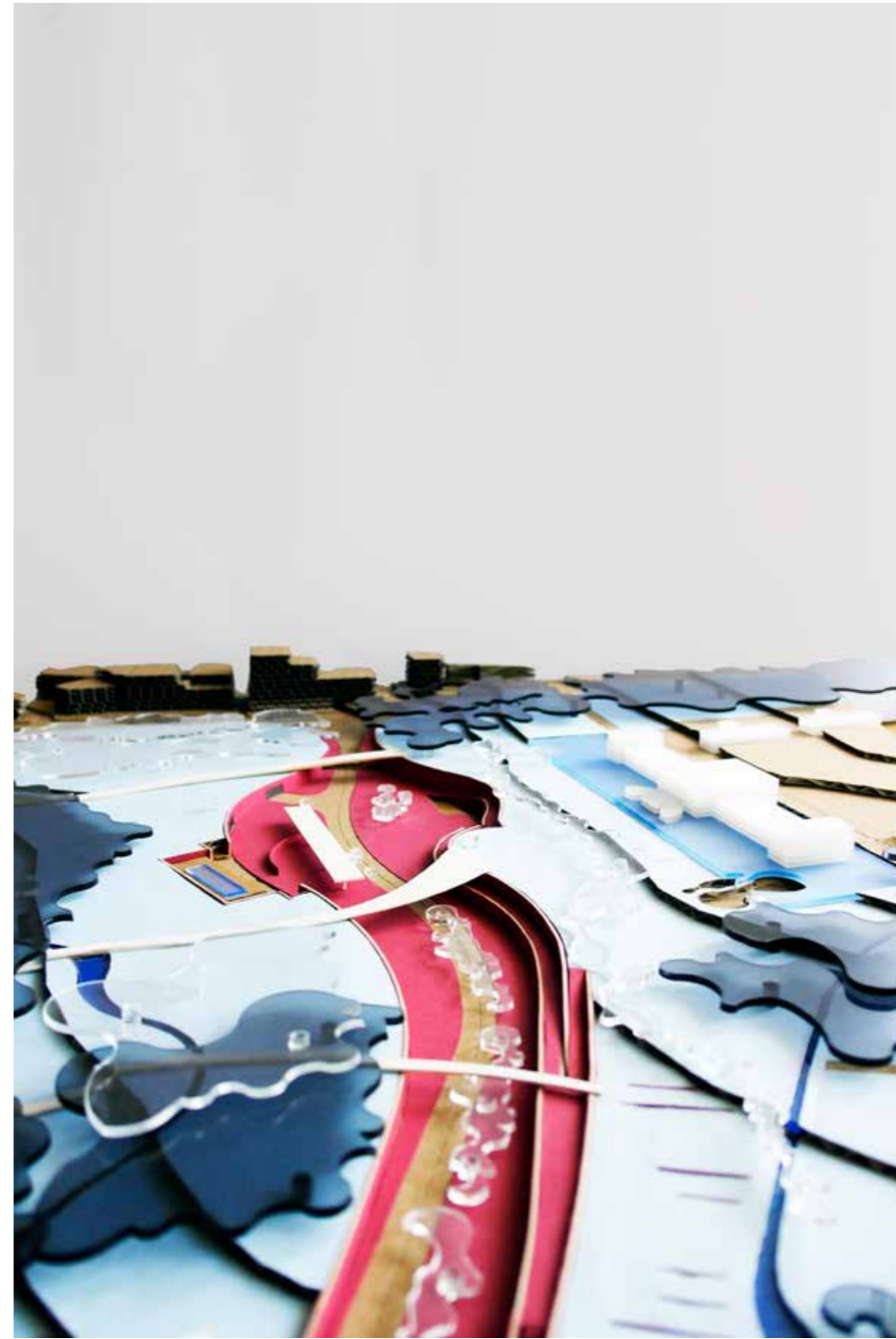
τ ο ι χ ε ί α

τ ο π ο γ ρ α φ ί α

Τα διαζώματα καταργούνται, τα πεζοδρόμια μεγαλώνουν, φυτεύονται και στεγάζονται, φιλοξενούν χρήσεις και ανθρώπους, ευνοώντας την μικροκινητικότητα και την χρήση ΜΜΜ. Οι λωρίδες των αυτοκινήτων από 2-3 αλλάζουν σε μία προς κάθε κατεύθυνση.

Στην μία πλευρά, αναδύεται το πλήθος από το μετρό.

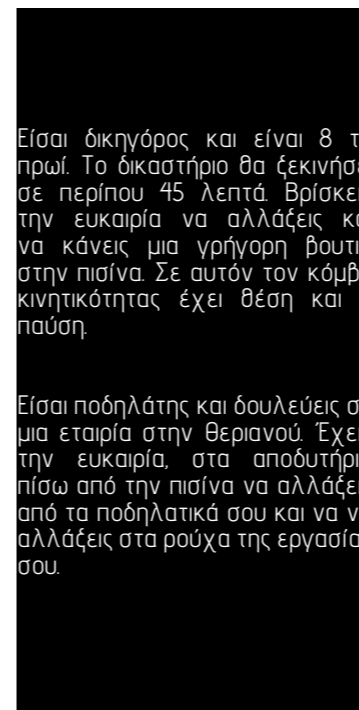
Στην άλλη πλευρά, επιδιώκεται η πολυτροπικότητα, βασικό χαρακτηριστικό ενός κόμβου κινητικότητας. Η οικονομία του διαμοιρασμού βρίσκει την θέση της μαζί με το μετρό. Η μορφή και η χρήση του parking αλλάζει: Στόλος αυτοκινήτων. Έξι εκατομμύρια άνθρωποι είναι σήμερα εγγεγραμμένοι σε κάποια υπηρεσία στόλου αυτοκινήτων, είτε p2p μεταξύ δηλαδή ομάδων ανθρώπων, είτε b2p, όπου ο στόλος προσφέρεται από εταιρία αυτοκινήτων. Προβλέπονται χώροι ηλεκτρικής φόρτισης αλλά και σημεία ανεφοδιασμού οχημάτων που χρησιμοποιούν καύσιμο υδρογόνου. Στάθμευση ποδηλάτων και σταθμός κοινόχρηστων ποδηλάτων. Χώρος επισκευής ποδηλάτων, μικρό καφέ.

Οι τοίχοι καθ' αυτοί αποκτούν νέα κλίμακα. Παίρνουν κινήσεις, πάνω-κάτω, που διαμορφώνονται για να εξυπηρετήσουν τις νέες χρήσεις.

Βρίσκουμε στην πορεία μας, ράμπες, σκάλες, ασανσέρ, ένα φρύδι κίνησης, σε ένα ενδιάμεσο επίπεδο του πάνω και του κάτω, δύο εισόδους που μας οδηγούν στο υπόγειο ιδιωτικό παρκινγκ.

Όμως το θέμα δεν είναι μόνο να υπάρχουν οι χρήσεις αλλά και να αναμειγνύονται. Από την μία πλευρά έχουμε το πάρκο με την αναψυχή, περίπατος, παύση. Και ταυτόχρονα έχουμε την Μουστοξύδη, την κοιλότητα με αστικό χαρακτήρα, με τις χρήσεις που έχουν σχέση με την κινητικότητα, μετρό, ποδηλάτα, αυτοκίνητα, με τη μετάβαση. Άρα στη Μουστοξύδη συνυπάρχει η κίνηση και η στάση: είτε η στάση έχει να κάνει με μια βόλτα στο πάρκο, με το φαγητό, ή με την άθληση. Ερχόμαστε λοιπόν να βάλουμε αλλη μια χρήση ανάμεσα τους, την πισίνα, ως μια δραστηριότητα που εντείνει την παύση, τόσο σε σχέση με την παύση ως βόλτα στο πάρκο αλλά όσο σε σχέση με το διάλειμμα την ημέρας μας.

Ο άνθρωπος της μεγαλούπολης και οι ανάγκες του είναι στο επίκεντρο.

Η πλατεία Πρωτομαγιάς, η αυλή της ΣΕΘΑ, η αστική απόληξη του Πεδίου του Άρεως, ήταν ένα επίπεδο, από σκληρό υλικό, με ελάχιστη φύτευση που όμως είχε κάποιες συνθήκες που την έκαναν να λειτουργεί. Ήταν ένα μεταβατικό στάδιο ανάμεσα σε πάρκο και πόλη, με ήσυχες συνθήκες πόλης. Ήταν ένας κενός χώρος στον οποίο απολάμβαναν να παίζουν τα παιδιά και που προτιμούσαν οι γονείς για το μεγάλο βάθος πεδίου του. Η νέα πλατεία Πρωτομαγιάς αποτελείται από τις απολήξεις των διαμήκων συνδέσεων, ενώ τα σκληρά υλικά αντικαθίστανται από πατητό χώμα και ζώνες φύτευσης. Οι συνθήκες αλάνας ξαναβρίσκονται, με διαφορετική κλίμακα: ελεύθεροι χώροι ικανοί ώστε να αποκτήσουν την δική τους χρήση, ή με φόντο χρήσεις που ούτως ή άλλως τους ενεργοποιούν. Τώρα, τα δύο πάρκα, Πεδίο του Άρεως και Άλσος Ευελπίδων, λειτουργούν παράλληλα και συμπληρωματικά.

Άρα μέσα από τις χρήσεις, τις κινήσεις, τη διαχείριση της τομής ως ανοιχτή, η Μουστοξύδη μια οδός στην πόλη που βρίσκεται στο ευρύτερο κέντρο της Αθήνας, που ενώνει περιοχές, αποκτά ζωή. Ταυτόχρονα η Μουστοξύδη παίζει ρόλο αστικής συνθήκης “μέσα” στο πάρκο, ως εγκάρσια κίνηση μέσα σε πράσινο, ως συρραφή πράσινων χώρων, ως κόμβος κινητικότητας με ζωή καθόλη τη διάρκεια της ημέρας, με κινήσεις πάνω - κάτω, με είσοδο - έξοδο για το πάρκο, με σταθμό μετρό, με την πρόσβαση στα δικαστήρια, με διοχέτευση κόσμου στις περιοχές που γειτονεύουν.

Άρα με όλη αυτή τη παροχή ζωής και εξυπηρέτησης συμβάλλει στην συνύπαρξη του πάρκου με την πόλη. Η Μουστοξύδη γίνεται και αυτή μια ακόμα πορώδης πλευρά του πάρκου μας.

Ξαναγυρνάμε, λοιπόν, στον στόχο. Στόχος είναι η επανένταξη του Πεδίου του Άρεως στην πόλη δίνοντας έμφαση στο σημείο επαφής τους, στα όρια. Άρα με τη φύτευση ως εργαλείο διαμόρφωσης χώρου, κινήσεων, με το νερό ως όριο, ως διαδρομή, με τις εγκάρσιες μωβ διαδρομες για την συνεχή ενεργοποίηση του πάρκου, με τη Μουστοξύδη ως μία ακόμα εγκάρσια κίνηση, αλλά και με άλλες αστικές χρήσεις ταυτόχρονα, το πάρκο γίνεται πορώδες στο σύνολο του από πολλές πλευρές. Περπατάμε δίπλα του σαν να περπατάμε μέσα του, επιλέγουμε να το διασχίσουμε μέσα στην μέρα μας, το εντάσσουμε στην καθημερινότητα μας μέσα από τις χρήσεις του, είναι και αυτό εκεί, είναι ένα κομμάτι της πόλης.

4 ways to make a city more walkable. (2017). Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=6cL5Nud8d7w>

Καρύδη, Η. (2014). Διδακτορική Διατριβή: **Τοπία σε Μεταβολισμό: Η Τοπιακή Πολεοδομία & Το Εδαφικό Ανάλογο.** Αθήνα: ΕΜΠ.

Augé, M. (2002). **In the Metro.** Minneapolis: The University of Minnesota Press.

Cathcart-Keays, A. (2017). **Oslo's car ban sounded simple enough. Then the backlash began.** The Guardian. Ανακτήθηκε από <https://www.theguardian.com/cities/2017/jun/13/oslo-ban-cars-backlash-parking>

Czerniak, J., & Hargreaves, G. (Επιμ.). (2007). **Large Parks.** New York: Princeton Architectural Press.

Dreiseitl, H., & Grau, D. (Επιμ.). (2005). **New Waterscapes.** Basel: Birkhäuser.

Future of Urban Mobility animation. (2015). Ανακτήθηκε από https://www.youtube.com/watch?v=_HnLhmXSpUs&list=PLJPMeq6TfgEz9L8xhrw6q5Yhw4av8iEh4&index=2&t=0s

Jacobs, J. **The Death and Life of Great American Cities.** New York: Vintage Books.

Jones, S. (2018). **'It's the only way forward': Madrid bans polluting vehicles from city centre.** The Guardian. Ανακτήθηκε από <https://www.theguardian.com/cities/2018/nov/30/its-the-only-way-forward-madrid-bans-polluting-vehicles-from-city-centre>

Mobility 2020. (2016). Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/>

[watch?v=2CIRFJQqj7A](https://www.youtube.com/watch?v=2CIRFJQqj7A)

Ortloff, C. R. (2005). **The Water Supply and Distribution System of the Nabataean City of Petra (Jordan), 300 bc– ad 300.** Cambridge Archaeological Journal, 15(1), 93–109. <https://doi.org/10.1017/S0959774305000053>

Picon, A. (2015). **Smart Cities: A Spatialised Intelligence.** West Sussex: Wiley.

Reed, C., & Lister, N.-M. **Projective Ecologies.** New York: Harvard University Graduate School of Design.

Theochari, D. **Water in the dense city.** Ανακτήθηκε από https://www.academia.edu/37773489/Water_in_the_dense_city

Tschumi, B. (1996). **Architecture and Disjunction.** Cambridge, MA: The MIT Press.

Whyte, W. H. (1980). **The Social Life of Small Urban Spaces.** New York: Project for Public Spaces.

όλες οι φωτογραφίες και τα σχέδια είναι από το προσωπικό μας αρχείο. οι κλίμακες που αναγράφονται στα σχέδια αφορούν στα σχέδια που εκτέθηκαν στην παρουσίαση της διπλωματικής. οι γραφικές κλίμακες ανταποκρίνονται στα σχέδια αυτού του τεύχους.

Η ενορχήστρωση του θέματος έγινε με την καθοδήγηση του κ. Παναγιώτη Τουρνιώτη, ο οποίος για να καταλάβουμε πώς πρέπει να προσεγγίσουμε ένα θέμα τέτοιας κλίμακας και πολυπλοκότητας μας παρέπεμψε να μάθουμε από τις συμβουλές πολλών ανθρώπων. Γι' αυτόν τον λόγο μιλήσαμε με την αρχιτέκτονα Η. Καρύδη και με τον Ν. Μαμάση, καθηγητή στον Τομέα Υδατικών Πόρων και Περιβάλλοντος της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών για το θέμα των υδάτων. Κατευθυνθήκαμε από την αρχιτέκτονα τοπίου κ. Αγγελική Παρασκευοπούλου για το τι σημαίνει να σχεδιάζουμε σε ένα ιστορικό πάρκο και από την κ. Ανδρονίκη Μιλτιάδου για ζητήματα διαχείρισης του κτηριακού αποθέματος και ελαφρών κατασκευών. Έτσι, η διπλωματική μας αποτέλεσε αφορμή για να καταλάβουμε την αναγκαιότητα και την σημασία της συνεργασίας πολλών ανθρώπων, πολλών ειδικότητων, πολλών ιδεών.

Θα θέλαμε από καρδιάς να ευχαριστήσουμε τον κ. Κωνσταντίνο Μωραΐτη που μας εισήγαγε σε θέματα σχεδιασμού τοπίου και τον κύριο Παναγιώτη Τουρνικιώτη που μας επέτρεψε να εξερευνήσουμε το θέμα και μας ενέπνευσε να μάθουμε από την πόλη.

Support Group:

Άννα, Ευτέρπη, Ζωή, Θεοδόσης, Ισμήνη, Ιωάννα, Κωνσταντίνος, Στέφανος, Στέφανος, Φωτεινή